

**Západočeská univerzita v Plzni**

**Fakulta filozofická**

**Bakalářská práce**

**Čečensko od druhé války do současnosti - zapomenutý  
konflikt**

**Pavlo Bielikov**

**Západočeská univerzita v Plzni**

**Fakulta filozofická**

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy a východoevropská studia

**Bakalářská práce**

**Čečensko od druhé války do současnosti - zapomenutý  
konflikt**

**Pavlo Bielikov**

*Vedoucí práce:*

PhDr. Magdaléna Leichtová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

*Plzeň, duben 2013*

.....

## Obsah

Úvod .....	5
1 Normalizace.....	7
1.1 Jak a kým má být řízena republika? .....	7
1.2 Achmat Kadyrov .....	9
1.3 Osud uprchlíků.....	12
1.4 Ústavní referendum .....	13
1.5 Prezidentské volby.....	15
1.6 Prezidentství Achmata Kadyrova .....	17
1.7 Prezidentské volby Alu Alchanova .....	18
1.8 Volby do parlamentu .....	22
1.9 Výsledky normalizace .....	23
2 Éra Ramzana Kadyrova.....	25
2.1 Ramzan prezidentem.....	25
2.2 Upevňování mocenské základny .....	28
2.2.1 ORB-2 .....	28
2.2.2 Prapor „Východ“ a klan Jamadajevovyvých .....	29
2.2.3 Dílčí závěr .....	32
2.4 300 dnů před a po zrušení „protiteroristické operace“ .....	35
2.5 Současné Čečensko .....	37
2.5.1 Závislost Kremlu na Ramzanu Kadyrovovi .....	38
2.5.2 Nečinnost politických institucí.....	39
2.5.3 Korupce a nezaměstnanost .....	40
2.5.4 Ekonomický stav .....	42
Závěr .....	43
Seznam použité literatury a pramenů .....	48

# Úvod

Zvláštní postavení v rámci Ruské federace zaujímá Čečensko a čečenské obyvatelstvo, které během celého průběhu dějin rusko-čečenských vztahů mělo neustále snahu obhajovat svou nezávislost. Poslední ozbrojený konflikt, který v Čečensku trval více než 10 let, formálně již skončil. Proto se mnoho lidí dnes domnívá, že je situace v regionu v „pořádku“. Jiní však tvrdí, že se jedná pouze o přestávku, po níž bude následovat další násilí.

Konflikt v Čečensku bezesporu přivedl k velkým posunům v politickém životě Ruské federace. Konflikt ovlivnil také etnické vztahy ve státě a stal se důležitým stimulem pro změnu vnější politiky Moskvy, která byla, i když možná ne již tak silně, stále orientovaná na konfrontaci se západem, a přinutil ji obrátit svoji pozornost na jih (Malašenko, 2002: 7).

Podle názorů ruských politologů, lze první čečenskou válku označit jako zkoušku separatismem pro Rusko, výsledkem které byla radikalizace islámu na území severního Kavkazu. Jméno člověka, který tuto zkoušku nezvládl, nabízí se jako první, je především jméno prvního prezidenta Ruské federace – Borise Jelcina. Později, již v důchodu, se Jelcin přiznal, že to byla jeho největší prohra během celé politické kariéry. Když v létě roku 1990 ve městě Ufa tehdejší předseda Nejvyššího sovětu Ruské federace Jelcin nabídl ruským autonomiím „vzít tolik suverenity, kolik budou schopni si polknout“, sotva si představoval, že Čečensko pochopí tento výraz opravdu doslovně.<sup>1</sup>

Neúspěchy v první čečenské válce, která proběhla v letech 1994-1996 spolu s ekonomickými problémy rychle ničily popularitu prvního prezidenta Ruské federace. Pro běžného občana se neúspěch v Čečensku stal upozorněním na to, že stát již není natolik silný, jak si každý představoval. Víra ve všemocnost

---

<sup>1</sup> Artem Krečetnikov: Geroi i antegeroi Kavkaza: Boris Jelcin, 03. 12. 2004 ([http://news.bbc.co.uk/1/hi/russian/russia/newsid\\_4066000/4066595.stm](http://news.bbc.co.uk/1/hi/russian/russia/newsid_4066000/4066595.stm), 03. 03. 2013).

armády a státu začala klesat a s tím klesala i popularita samotného Jelcina a jeho vlády (Malašenko, 2002: 8).

Pokud první čečenská válka ničila politický život prvního prezidenta, počátek druhé čečenské kampaně, především úspěšná protiteroristická operace v Dagestánu, otevřela světu dosud neznámou postavu šéfa Ruské bezpečnostní služby FSB Vladimíra Putina. Série teroristických útoků začátkem září v dagestánském Bujansku, v Moskvě a později ve městě Volgodonsk, vyvolaly v lidech pocit ohrožení, důvodem kterého byl obraz nového nepřítele – teroristy z Kavkazu. Proto protiteroristická operace v Dagestánu a následná invaze do Čečenska byly s nadšením podporované ruským obyvatelstvem, stejně tak byl podporován Vladimír Putin během prezidentských voleb 26. března 2000, ve kterých přesvědčivě zvítězil.<sup>2</sup>

Rusko-čečenský konflikt je bezesporu jedním z největších a nejkrvavějších konfliktů v kavkazském regionu. Všechna větší města republiky, stejně jak i její hlavní město, byla ve srovnání se situací po první válce téměř srovnaná se zemí. Během obou válek vyrostla generace, pro kterou myšlenka národního státu nebyla symbolem opory a naděje. Jediným, co mohlo zajistit jejich bezpečnost, byla automatická zbraň a podpora ze strany rodově-klanové sítě. Na Moskvu a na samotného Putina čekal obrovský kus práce, jehož konečným cílem bylo vyvedení Čečenska z válečného chaosu, rekonstrukce mírového života a jeho stabilizace (Baev, 2011: 17).

Práce bude rozdělena do dvou kapitol. V první kapitole své práce se budu věnovat Čečensku od roku 2001 a politice Kremlu vůči této severokavkazské republice. Zaměřím se na chod „normalizace“, která zahrnovala především vytvoření demokratických atributů státnosti, ústavy, voleb prezidenta a

---

<sup>2</sup> Lenta: CIK utverdila itogi vyborov prezidenta, 05.04.2000 (lenta.ru/vybory/2000/04/05/itogi/, 03.03.2013).

parlamentu. Následně se zaměřím na otázky, proč politika Kremlu nepřispěla ke zklidnění situace v Čečenské republice.

V druhé kapitole se budu věnovat postavě prezidenta republiky Ramzana Kadyrova, který se již ve třiceti letech stal hlavou Čečenské republiky. Popíšu, za jakých okolností došlo k tomu, že je dnes veškerá moc v republice soustředěna pouze v ruku Ramzana Kadyrova, který nemá žádnou politickou opozici, a vysvětlím, proč se domnívám, že je to hrozbou pro Čečenskou republiku a Rusko. Také se zaměřím na okolnosti zrušení režimu „protiteroristické operace“ na území Čečenské republiky. Objasním také, proč oficiální ukončení války nepřineslo republice očekávanou stabilitu. Na závěr své práce se soustředím na situaci v současném Čečensku. Bez ohledu na relativní stabilitu, Čečensko stále představuje potenciální bezpečnostní hrozbu pro RF, jelikož v sobě zahrnuje nejen politické, ale také ekonomické, náboženské či etnické problémy.

## **1 Normalizace**

### **1.1 Jak a kým má být řízena republika?**

Stabilizace mírového života a rekonstrukce Čečenska byla jedním z hlavních úkolů Putinovy vlády. Jedna z hlavních otázek, kterou měl prezident vyřešit, se týkala způsobu, jakým by měla být řízena Čečenská republika. Existovaly na to dva názory. Za první názor lze označit tzv. „Němcovův plán“, jehož autorem byl tehdejší gubernátor Nižného Novgorodu Boris Němcov. Tento plán předpokládal zřízení postu generálního gubernátora v Čečensku, který by měl být obsazen člověkem ruské národnosti. A to především z toho důvodu, aby se předešlo obsazení postu gubernátora členem místního klanu, což by bylo v podstatě zárukou nestrannosti a čestnosti, na rozdíl od představitelů klanů, kterým nebylo umožněno mít takové vlastnosti klanové kořeny (Souleimanov, 2012: 253). Gubernátor se měl zabývat vojenskými, politickými, administrativními a

ekonomickými otázkami a měl být zcela podřízený prezidentu Ruské federace. Podle zastánců tohoto názoru měl plán zajišťovat nepřerušované fungování „vertikály moci“. Jednalo se o zavedení přímé prezidentské vlády, která mimo jiné mohla umožnit lepší kontrolu finančních prostředků pro budoucí rekonstrukci Čečenska.<sup>3</sup>

Ovšem tento plán nedostal nutnou podporu vlivných osob a nebyl prosazen. Nejvíce byla kritizovaná ta část plánu, ve které Boris Němcov nabízel rozdělení Čečenska na dvě části, a to konkrétně na „horní a rovinné území“. Poslední se mělo stát součástí Stavropolského kraje, „horní“ území mělo být podle plánů prohlášené za povstalecké území. Jednotky federální armády měly odejít z povstaleckého území, a jejich místo měly obsadit specializované mobilní jednotky pro zvláštní úkoly.<sup>4</sup>

Jedním z možných kandidátů na obsazení postu gubernátora Čečenské republiky byl velitel Sjednoceného uskupení federálních sil v Čečenské republice, armádní generál Gennadij Trošev. Tehdejší generál federálních sil nechtěl ovšem odcházet z křesla generála a navíc podporoval kandidaturu Achmata Kadyrova.<sup>5</sup>

Proti plánům Němcova byl zaujat opačný přístup, podle kterého měla být v Čečensku zřízena místní správa z řad Čečenců. Výhodou tohoto plánu byla možnost uniknout kritice ze strany západu, jelikož takové politické uspořádání bylo typickým pro jiné etnické autonomie Ruska, což mohlo podpořit vize stabilního Čečenska, kde už neprobíhala vojenská operace, ale jenom čistě policejní dohled. Od samého počátku vzniku tohoto plánu na post hlavy čečenského vedení byly známi dva favorité, Bislan Gantamirov a bývalý muftí Čečenské republiky Ičkerija Achmat-hadži Kadyrov. Závěr byl ovšem

---

<sup>3</sup> Argumenty i fakty: Plan Nemcova po umerotvoreniju Čečni, 14.02.2001 ([http://gazeta.aif.ru/\\_/online/aif/1060/04\\_01](http://gazeta.aif.ru/_/online/aif/1060/04_01), 03.03. 13).

<sup>4</sup> Ilja Maksakova: "Plan Nemcova" perepisyvalsja na chodu, 02. 03. 2001 ([http://www.ng.ru/regions/2001-03-02/4\\_plan.html](http://www.ng.ru/regions/2001-03-02/4_plan.html), 04. 03. 2013)

<sup>5</sup> Alexei Makarin: Priemnik Dudajeva i Maschadova, 14. 06. 2000 (<http://www.memo.ru/hr/hotpoints/n-caucas/ch99/000614/se0614b.htm>, 04.03.2013).



neočekávaný. Hlavou prozatímní čečenské administrace byl v polovině roku 2000 jmenován Achmat Kadyrov. Vladimír Putin rozhodl o vytvoření „čečenské“ vlády (Souleimanov, 2012: 255).

## 1.2 Achmat Kadyrov

Achmat-hadži Kadyrov se narodil v roce 1951 v Kazachstánu, kam během války byla deportovaná jeho rodina. V roce 1957 se jeho rodina vrátila zpátky do Čečensko-Inguška. V 70. letech pracoval na stavbách na Sibiři a v centrálním Rusku. Počátkem 80. let absolvoval islámskou školu v Uzbekistánu, a o pár let později vystudoval Islámskou univerzitu v Taškentu. V roce 1989 v čečenské obci Kurčalov založil Islámskou univerzitu, na které působil jako její rektor. Byl zastáncem myšlenky reislamizace republiky, která například spočívala v zakládání šariatských soudů nebo v zavedení nových islámských zákonů. Ovšem jako rektor na univerzitě Achmat Kadyrov působil jen do roku 1994, jelikož se v letech 1994-1996 zúčastnil bojů proti Rusku společně s svými syny – Ramzanem a Zelimchanem Kadyrovem.<sup>6</sup> Vrchol „protiruské“ kariéry Achmata Kadyrova nastal v srpnu roku 1995. Na kongresu polních velitelů ho Džochar Dudajev jmenoval Kadyrova muftím Čečenska.<sup>7</sup> Dudajev přemýšlel nad prohlášením války proti Rusku za svatou, ale tehdejší muftí Čečenské republiky odmítl vyhlásit džihád. Proto volba Dudajeva s pomoci Šamila Basaejva padla na bývalého rektora Islámské univerzity, který jakmile obsadil funkce muftí, vyhlásil Rusku svatou válku.<sup>8</sup> Později Kadyrov pronesl větu, kterou mu ruští generálové ještě dlouho nemohli odpustit: „Čečenců je jeden milion, Rusů je 150 milionů, a proto pokud každý Čečenec zabije 150 Rusů, tuto válku vyhraje“ (Grodnenski, 2004: 599). Později Achmat Kadyrov patřil k neústupným odpůrcům „wahhabismu“, jelikož islám ke kterému se hlásili představitelé wahhabismu,

---

<sup>6</sup> Caucasian knot: Kadyrov Achmat Abdulchamanovič, 28.05.2001 (<http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/13679/>, 04.03.2013).

<sup>7</sup> Nejvyšší duchovní hodnost.

<sup>8</sup> Andrei Krasnov: Mufti-kamikadze, 20.06.2000 (<http://www.kommersant.ru/doc/17082>, 04.03.2013).

podle jeho názorů nebyl správným. Kadyrov přežil několik útoků, které „organizovaly“ „wahhabiti“ a v důsledku jednoho z nich zemřeli tři jeho synovci a pět ochránců, což následně vedlo k počátku krevní msty mezi rodem Kadyrova a řadou džichádistských vůdců. Proto se Kadyrov odmítl zúčastnit nové války proti Rusku, za což Aslan Maschadov zbavil Kadyrova postu muftího a prohlásil ho za nepřítele čečenského národa, který má být zničen. Šamil Basaev sliboval za smrt Achmata Kadyrova půl milionu dolarů.<sup>9</sup>

Proto bylo jmenování Kadyrova hlavou prozatímní Čečenské administrace neočekávaným a pobouřilo spoustu lidí jak v Čečensku, tak i v Rusku. Řada vlivných osob Čečenské diaspory nesouhlasila s jmenováním Kadyrova na tento post. Tehdejší zástupce dočasné administrace Jakub Denijev označil tento krok Vladimíra Putina za nepřijatelný a demonstrativně rezignoval.<sup>10</sup> Navíc volba Achmata Kadyrova vyvolala negativní reakce mezi představiteli silových struktur. Podle jejich názoru člověk, který před pěti lety vyhlášoval Rusku svatou válku při jakémkoli nesouhlasu s Moskvou, může zradit a vrátit se ke svým bývalým spolubojovníkům. Takový krok Moskvy se mohl zdát nepromyšleným, ovšem s ohledem na to, že s většinou vlivných džihadistů Achmat Kadyrov přebýval ve stavu krevní msty, byla vyloučena jakákoliv možnost návratů Achmata Kadyrova k separatistům (Malašenko, 2002: 34).

Kreml chtěl tímto krokem rozdrobit separatistickou opozici a „přetáhnout“ na svou stranu umírněné mudžáhidy a tím pádem zlehčit úkol ruských federálních vojsk. Z jedné strany Kadyrov podporoval myšlenku, podle které měli být všichni bojovníci zničeni, ale z druhé také podporoval myšlenku spolupráce, jelikož si uvědomil, že nutnou podmínkou existence jeho vedení je nastavení kontaktu s bojovníky, kteří byli schopni kompromisu a ochotni spolupracovat. Achmat Kadyrov prohlašoval, že neztrácí kontakt s těmito lidmi a považuje je za

---

<sup>9</sup> Memorial: Achmat Abdulchamidovič Kadyrov. Biografičeskaja spravka, 09.05.2009 (<http://www.memo.ru/d/6842.html>, 05.03.2013).

<sup>10</sup> Lenta: Sotrudniki administracij Čečni uchodjat v otstavku po idejinym soobraženijam, 21.06. 2000 ([www.lenta.ru/vojna/2000/06/20/kadyrov/](http://www.lenta.ru/vojna/2000/06/20/kadyrov/), 04.03.2013).

bojovníky, ne za „bandity“, jejichž pomoc bude následně užitečná v mírovém Čečensku. Ovšem k přelomu ve vztazích mezi stranami nedošlo, a to z několika důvodů. Prvním důvodem bylo nařčení Kadyrova z kolaborantství, přičemž separatisté byli ochotni kontaktovat přímo Moskvu, nikoli hlavu prozatímního čečenského vedení. Dalším důvodem bylo to, že separatisté, kteří se snažili nastavit kontakt s Moskvou nebo Kadyrovem, neustále cítili tlak ze strany nesmiřitelné opozice. Nakonec si nikdo z obou stran nemohl představit, jakým způsobem by skupiny bývalých bojovníků mohly být začleněné do mírového soužití (Malašenko, 2002: 36).

V lednu 2001 prezident Ruské Federace Vladimír Putin podepsal zákon „O systému výkonných orgánů Čečenské republiky“, podle kterého prozatímní vedení v čele s Achmatem Kadyrovem dostalo status stálého vedení. V lednu po podepsání zákonů byla vytvořena funkce federálního ministra, kterou obsadil bývalý guvernér Orenburské oblasti Viktor Elagin. Později, v únoru tohoto roku, byla vytvořena vláda Čečenské republiky, do čela které byl zvolen bývalý předseda Stavroposkeho kraje Stanislav Iljasov. Celkem bylo v rámci čečenské vlády vytvořeno 34 ministerstev (Osmaev, 2009: 111).

Ovšem nárůst vládního aparátu vedl jen k nárůstu míry korupce v zemi. Existuje mnoho známých příběhů, jak byl únik peněz určených na rekonstrukci Čečenska vysvětlen tím, že práce už byla provedena, ale objekt byl znovu „zničen“ během dalšího zásahu federálních sil nebo separatistů (Malašenko, 2002: 35). V podstatě došlo k zopakování situace, která se udála během první čečenské války, kdy z dvou miliard dolarů určených na rekonstrukci Čečenska bylo podle různých odhadů ukradeno kolem poloviny této částky.<sup>11</sup>

Nenastaly ani žádné drastické změny týkající se normalizace života v Čečensku. Na jaře roku 2002, po více než roce vládnutí Achmata Kadyrova, se čečenskému

---

<sup>11</sup> News.ru: Kadyrov obešaet čto v Čečnju skoro vernutsja bežency, 03. 02. 2001 ([http://www.newsru.com/russia/03feb2001/ahmadov\\_refugees\\_government.html](http://www.newsru.com/russia/03feb2001/ahmadov_refugees_government.html), 05. 03. 2013).

vedení nepodařilo vytvořit ani základní podobu mírového života ani zlepšit ekonomický stav republiky. V tuto dobu fungovalo na území republiky jen několik podniků, nebyly zde žádné podmínky pro práci, a proto došlo k obrovskému nárůstu nezaměstnanosti. Většina dětského obyvatelstva neměla možnost chodit do školy, což mělo zřejmě za následek vysoký nárůst negramotnosti obyvatel, kteří později neměli možnost pracovního uplatnění. K tomuto stavu mimo již zmíněnou negramotnost přispěl také ekonomicky a sociální stav republiky. Můžeme proto obecně říci, že zde začala vyrůstat nová generace bojovníků (Malašenko, 2006: 9).

Také nedošlo ke zlepšení situace se separatisty, kteří od začátku roku 2001 začali aktivně likvidovat členy kadyrovského vedení. Především se snažili zničit své bývalé spolubojovníky, kteří se rozhodli zapojit do budování mírového soužití v Čečensku. Nová čečenská vláda nesplňovala požadavky Moskvy, a to především požadavky prezidenta Putina, který předpokládal, že Kadyrov a jeho spolupracovníci jsou lidé, kteří mohou položit základy mírového soužití v republice. Ovšem na rozdíl od bývalého prezidenta Jelcina, který často měnil své čečenské spolupracovníky, Putin přijal Kadyrova a jeho tým za stálé partnery Moskvy (Malašenko, 2002: 37).

### **1.3 Osud uprchlíků**

Aby se poukázalo na rozsah normalizace života v Čečensku, zahájila Moskva od roku 2002 masové vystěhovávání čečenských uprchlíků z tábora v Ingušsku. Podle informací místních úřadů se na území Ingušska v této době nacházelo kolem 68 000 osob, OSN a další západní organizace uváděly jiná čísla – 120 000 osob. Často docházelo k násilnému zavírání táborů pro uprchlíky. I když ne všechny tábory byly vhodné pro normální život, hlavním důvodem k odmítnutí přestěhování bylo to, že Čečensko bylo de facto nadále zónou bojových operací.

V Čečensku neexistovaly žádné podmínky pro život, které úředníci lidem slibovali, nebylo se kam vracet.<sup>12</sup>

Ruští úředníci však tvrdili a snažili se o tom přesvědčit i mezinárodní společnost, že návrat uprchlíků do Čečenska probíhá zcela dobrovolně a pokud chtějí, mohou zůstat v Ingušsku. Ovšem podle informace „Human Rights Watch“, většina uprchlíků, kteří zůstali v Ingušsku, existovala jen na papíře, v realitě byly tábory prázdné.<sup>13</sup>

Mezi způsoby, které měly přimět lidi k přestěhování, patřily často různé praktiky jako zastrašování nebo vydírání, představitelé táborů hrozili obyvatelům zatčením nebo odpojením plynu či elektřiny v zimním období. Poslední tábor byl zavřen v červnu 2004, přesto kolem 40 000 Čečenců zůstalo v Ingušsku.<sup>14</sup>

#### **1.4 Ústavní referendum**

Dalším krokem, který Moskva udělala pro normalizaci sociálně-politického života v Čečensku, byl proces přijetí ústavy republiky během referenda v březnu 2003. I když samotné referendum a ústava příliš nepřispěly ke zlepšení života běžného člověka, pro Moskvu byl proces vytvoření atributu demokratické státnosti, ústavy a parlamentu Čečenské republiky důležitým strategickým krokem, jelikož tak bylo možné ukázat mezinárodnímu společenství rozsah stability, kterou přinesla do Čečenska federální vláda.<sup>15</sup>

Před samotným referendem, které mělo proběhnout 23. března 2003, řada nevládních organizací, v čele s představiteli centra pro lidská práva Memoriál, provedla sociologický výzkum, který byl zrealizován tři týdny před konáním

---

<sup>12</sup> News.ru: Žitelei lagerei vygonjajut domoi v Čečnu, 12. 10. 2002 (<http://www.newsru.com/world/12nov2002/ingush.html>, 06. 03. 12).

<sup>13</sup> Caucasian knot: Bežencev vygonjaut v Čečnju, 27. 12. 2002 (<http://north-caucasus.kavkaz-uzel.ru/articles/34609/>, 06. 03. 2012).

<sup>14</sup> Grani: V Ingušetii zakryt posledni lager čečenskich bežencev, 07. 06. 2004 (<http://grani.ru/War/Chechnya/m.72020.html>, 06. 03. 2004).

<sup>15</sup> The New York Times: A Sham Referendum in Chechnya, 14.01.2003 (<http://www.nytimes.com/2003/01/14/opinion/14TUE2.html>, 06.03.2013).

referenda. Během tohoto průzkumu se vyskytla řada metodologických nedostatků, ke kterým se otevřeně přiznalo centrum Memoriál. Nicméně byla díky tomuto průzkumu zjištěna pevnost názorů značné části čečenského obyvatelstva. Podle tohoto průzkumu jen 12% lidí potvrdilo, že půjdou hlasovat, 68% odpovědělo, že se referenda nezúčastní a 20% lidí si nebylo svojí účastí na referendu jisto.<sup>16</sup>

Výsledky referenda z 23. března 2003 přinesly zcela odlišná čísla. Celkem podle oficiálních údajů hlasovalo 89.5% dospělého obyvatelstva republiky, přičemž za zajímavý může být pokládán fakt, že aktivita hlasujících v tradičně promoskevsko orientovaných severních okresech byla na rozdíl od ostatních okresů menší (Souleimanov, 2012: 260).

Celkově mělo obyvatelstvo odpovědět na tři otázky. První otázka „Přijímáte ústavu Čečenské republiky?“ s kladnou odpovědí zazněla z úst 96,03% respondentů, 2,69% vyjádřilo svůj nesouhlas s novou ústavou. Na otázky, které se týkaly provedení prezidentských voleb v Čečensku a nutnosti provedení voleb do Parlamentu Čečenské republiky, v obou případech “ano” odpovědělo 95.03% voličů.<sup>17</sup>

Ještě před zahájením referenda OBSE odmítlo uznat jeho výsledky, jelikož podle názorů organizace už samotný sběr podpisů pro konání referenda proběhl s porušením zákonů.<sup>18</sup> Ostatní uznávané mezinárodní organizace, očekávající zfalšování výsledků referenda, odmítly referendum monitorovat. V roli pozorovatelů vystoupili jen zahraniční novináři a delegace Parlamentního shromáždění Rady Evropy. Jedna z pozorovatelů, reportérka francouzského večerníku *Le Monde*, Nathalie Nougayredova poté napsala, že v den voleb bylo

---

<sup>16</sup> Memorial: Opisanie provedenija i rezultatov anketirovanija, 14. 03. 2003 (<http://www.memo.ru/hr/hotpoints/n-caucas/referend/index.htm>, 06. 03. 2013).

<sup>17</sup> News.ru: Okončatelnie itogi referendum, Konstitucija Čečni prinjata, 27.03.2003 (<http://www.newsru.com/russia/27mar2003/refer.html>, 06.03.2013).

<sup>18</sup> Lenta: OBSE zaranee ne priznaet rezultaty referendum v Čečne, 07. 01. 2003 (<http://lenta.ru/vojna/2003/01/07/referendum/>, 06. 03. 2013).

město Groznyj prakticky prázdné a v jednom nebo dvou volebních okresech bylo možné pozorovat celkem 20-25 lidí za den (Souleimanov, 2012: 261).

Stejně tak lidé, kteří posuzovali účast v referendu podle vlastního pozorování, nemohou také potvrdit tak vysokou účast, kterou uvádějí oficiální zdroje. Podle oficiálních údajů se referenda zúčastnilo 89% obyvatelstva Čečenské republiky. Alexandr Vešnjakov, předseda volební komise, oficiálně prohlásil, že referenda se celkem zúčastnilo víc než 540 000 zaregistrovaných voličů. Takovou vysokou účast a počet hlasů oficiální představitelé Ústřední volební komise vysvětlovali tím, že se referenda zúčastnil velký počet uprchlíků z Inguška. Ovšem podle informace od Human Rights Watch se v Ingušku voleb zúčastnilo kolem 5000 tisíc Čečenců, z celkového počtu víc než 50 000 zaregistrovaných uprchlíků. Představitelům organizace bylo mimo jiné zamítnuto monitorovat referenda v Čečensku.<sup>19</sup>

Bez ohledu na řadu porušení 27. března 2003 předseda volební komise Čečenské republiky Abdul-Kerim Arsakhanov prohlásil, že byla přijata ústava v historicky prvním referendu Čečenska.<sup>20</sup> Dalším krokem ve vývoji Čečenské republiky a krokem k podepsání smlouvy o rozdělení pravomocí s federálním centrem se měly stát prezidentské volby, které proběhly 5. října 2003.

### **1.5 Prezidentské volby**

Prezidentské volby v Čečensku měly stejný scénář jako referendum. Řada respektovaných mezinárodních organizací se odmítla zúčastnit monitorování voleb, jelikož svojí přítomností na volbách by je mohla legitimizovat. V roli pozorovatelů vystoupili představitelé členských zemí SNS a státy

---

<sup>19</sup> Grani: Anna Neistat: Licimerije rossijskich vlastei v Čečne prevysilo vse limity, 25.03.2003 (<http://grani.ru/Politics/Russia/m.27121.html>, 06.03.2013).

<sup>20</sup> Grani: Konstitucija Chechni priznana prinjatoj, 27.03.2003 (<http://grani.ru/War/Chechnya/m.27354.html>, 06.03.2003).

středovýchodních a afrických zemí. V roli pozorovatelů také vystoupili představitelé Organizace islámské konference, Ligy arabských států.<sup>21</sup>

Zájem o prezidentské volby ze strany obyvatelstva Čečenské republiky byl ovšem vyšší, než zájem o ústavní referendum. Na to poukazují i výsledky průzkumů, které byly provedeny agenturou Validata. 75% dotazovaných lidí uvedlo, že půjde hlasovat. Na rozdíl od výsledků průzkumu před referendem to byl bezesporu velký pokrok. Co se týká možných kandidátů, tak vůbec nejnižší hodnocení měl vedoucí Čečenského vedení Achmat Kadyrov, kterého chtělo zvolit svým prezidentem pouze 11,4% Čečenců. Podle průzkumu provedeného v polovině roku 2003 většina dotazovaných viděla prezidentem místního miliardáře Malíka Sulejmanova, kterého podporovalo 20,1% obyvatelstva. 18,3% podporovalo poslance státní dumy Aslumbeka Aslachanova. 19,2% dotazovaných podporovalo profesora moskevské Plechanonovy akademie Ruslana Chasbulatova.<sup>22</sup>

Tato trojice se však samotných voleb nezúčastnila. Bylo jim to znemožněno z různých důvodů. Malik Sajdulajev byl obviněn, že část podpisů od voličů na podporu jeho kandidatury byla padělaná. Dalšímu kandidátu na post prezidenta, Aslumbeku Aslachanovu, byla nabídnuta pozice poradce ruského prezidenta v Jižním federálním okruhu. Takovou nabídku nebylo možné odmítnout, jelikož v opačném případě by došlo k využití méně humánních metod. Ruslan Chasbulatov se na základě různých důvodů rozhodl, že se prezidentských voleb nezúčastní (Malašenko, 2006: 9).

Ve výsledku mohlo kandidovat na post prezidenta Čečenské republiky jen 7 kandidátů. Kadyrov neměl žádnou konkurenci ve volbách, jelikož zbylých šest jmen nikomu neznámých osob, spíše plnilo předem určené role, jejichž

---

<sup>21</sup> News.ru: OBSE otakazas prisylat svoich nabljudateleji na vybory prezidenta Čečni, 24.09.2003 (<http://www.newsru.com/russia/24sep2003/veshniakov.html>, 07.03.2013).

<sup>22</sup> Validata: Čečenskie politiki, kotorym doverjajut v respublike, 25.06.2003 ([http://www.validata.ru/chechnya/elector\\_pref/elector\\_pref.htm#Abs3](http://www.validata.ru/chechnya/elector_pref/elector_pref.htm#Abs3), 07.03, 2013).



konečným cílem byla „demokratizace“ voleb na post prezidenta Čečenské republiky. Stejně jako i během referenda, byly prezidentské volby doprovázeny anomální aktivitou voličů. Výsledkem voleb byla očekávaná výhra Achmata Kadyrova s celkovým počtem 82,55% hlasů (Malašenko, 2006: 10).

## **1.6 Prezidentství Achmata Kadyrova**

Přijetí nové ústavy a pak prezidentské volby představila ruská vláda v čele s Vladimírem Putinem veřejnosti jako důležité kroky k normalizaci života v Čečenské republice. Ruským obyvatelům unaveném válkou chtěli ukázat, že v kdysi separatistické republice bylo možné legitimně zvolit prezidenta a taktéž, že kdysi nebezpeční separatisté už nemají síly, aby nějakým způsobem narušili chod normalizace. Navíc mezi referendem a volbami byla vyhlášená amnestie, týkající se občanů, kteří působili v nelegálních ozbrojených organizacích. Cílem této amnestie bylo dobrovolné složení zbraní a munice výměnou za svobodu. I když amnestie neměla masový charakter, umožnila, aby se do administrativních orgánů dostali bývalí separatisté. Ostatní zaplňovali řady ochrany čečenské policie nebo jiných bezpečnostních složek (Souleimanov, 2012: 270).

Zvnějšku se Čečensko v roce 2003 prakticky nelišilo od Čečenska v roce 1996. Když se podíváme na hlavní město republiky Groznyj, vypadalo stejně jako před sedmi lety. Rekonstrukce republiky probíhala, ale pomalu. Velkým problémem zůstávala především otázka nezaměstnanosti. Podle různých odhadů z 580 tisíc osob produktivního věku zůstávalo kolem 480 tisíc bez práce. Konfliktem byla narušena a zničena průmyslová činnost republiky. Jediným způsobem jak vydělat peníze byla často možnost připojit se na stranu separatistů, kde plat nebyl vždy vysoký, ale pokaždé pravidelný. K nim se často také připojovali, ne z ideologických či jiných důvodů, ale především kvůli možnosti vydělávat. Dalším problémem byla negramotnost mladých lidí. Vyrostla zde generace, která

neuměla číst a psát, avšak téměř každý uměl prakticky profesionálně ovládat automatické zbraně. To byli hlavní důvody, proč separatisté nikdy neměli problémy s kádry (Malašenko, 2006: 23).

Také vysoká míra korupce nepřispívala k rekonstrukci Čečenské republiky. Tisíce lidí, jejichž majetek byl poškozen nebo zničen během bojů, mělo dostat kompenzaci ve výši 300 000 rublů (190 000 Kč). Žádost o kompenzaci škod podalo celkem kolem 83 tisíc osob, ale do roku 2004 peníze získalo jen 40% lidí. Úředníci, kteří byli zodpovědní za kompenzaci navíc velice často nabízeli lidem, aby jim polovinou získané náhrady uhradili urychlení procesu získání kompenzací za zničený majetek. V případě odmítnutí jejich nabídky mohli lidé přijít o celou částku. Později byl vedoucí výboru pro kompenzační platby obviněn z korupce a propuštěn ze svého postu, což však nemohlo ovlivnit korupční systém, který v republice fungoval již delší dobu.<sup>23</sup>

Tyto a řadu dalších problémů měl vyřešit Achmat Kadyrov, který se 19. října 2003 ujal funkce prezidenta republiky. Jako prezident Čečenské republiky vládl jen 7 měsíců. 9. května během oslav na stadionu Dynamo v centru města Groznyj byl na Kadyrova úspěšně spáchán atentát. V důsledku výbuchu na stadionu byl zabit nejen prezident Čečenské republiky, ale také předseda městského sovětu Husein Isaev a řada dalších osob. Později vzal na sebe odpovědnost za atentát Šamil Basajev.<sup>24</sup>

## **1.7 Prezidentské volby Alu Alchanova**

29. srpna 2004 měly z důvodu smrti Achmata Kadyrova proběhnout předčasné volby prezidenta Čečenské republiky.<sup>25</sup> S ohledem na předchozí zkušenost

---

<sup>23</sup> Kommersant: Kompensacionnie prevyšenija, 01. 12. 2005 (<http://kommersant.ru/doc/631582/print>, 08. 03. 2013).

<sup>24</sup> News.ru: Terakt na parade v Groznom - Kadyrov pogib, 25. 05. 2006 (<http://www.newsru.com/russia/09may2004/terakt.html>, 08.03.2013).

<sup>25</sup> Lenta: Vybory prezidenta Čečni proidut 29 avgusta, 21. 05. 2004 (<http://lenta.ru/vybory/2004/05/21/president/>, 08. 03. 2013).

můžeme říci, že v těchto volbách nerozhodoval čečenský národ, ale především Vladimír Putin. Po smrti Achmata Kadyrova byla ohrožena především politika „čečenizace“ uplatňována ze strany Moskvy, a proto klíčovým úkolem pro federální centrum bylo ochrana výdobytků jejich politiky (Lokšina, 2007: 142).

Optimální volbou Moskvy po smrti Achmata Kadyrova mohlo být předání moci jeho synu Ramzanovi, který byl ještě během života svého otce vedoucím nejmocnější organizace v rámci republiky, služby bezpečnosti prezidenta. Po smrti Kadyrova byl jeho syn Ramzan v podstatě nejvlivnější osobou v republice. Ovšem podle třetího paragrafu nově přijaté Ústavy Čečenské republiky, nesmí být prezidentovi méně než 30 let. Měnit nově přijatou ústavu, kvůli konkrétnímu člověku bylo pro Moskvu nepřijatelné (Malašenko, 2006: 32).

Mladý věk a řada dalších důvodů nasměrovaly pozornost Moskvy na postavy jiných kandidátů. Jedním z možných kandidátů na post prezidenta republiky byl Umar Džabrailov. Jeho kandidatura byla však brzy odmítnuta mimo jiné proto, že nebyl považován za charismatického a vlivného člověka, kterým byl Achmat Kadyrov (Souleimanov, 2012: 284). Stejně tak rychle byla odmítnuta kandidatura Beslana Gantamirova, který byl už třikrát primátorem města Groznyj a kterého podporovalo místní obyvatelstvo. Jeho kandidatura byla odmítnuta z důvodů ne právě nejlepších vztahů mezi Achmatem Kadyrovem a Gantamirovem. Bez souhlasu Kadyrova, byl Gantamirov jmenován na post jeho zástupce a velitele čečenské policie. Důvodem pro konflikt se stala výměna Kadyrových vedoucích policejních okrsků s odůvodněním, že tito lidé nevykonávají svoje povinnosti. Na což zástupce Kadyrova zareagoval tak, že spolu s čečenskou policií dorazil do Gudermesu, kde měl své sídlo Achmat Kadyrov, a požádal, aby hlava prozatímního vedení zrušila své rozhodnutí. K použití zbraně nedošlo a konflikt byl později vyřešen, ovšem napětí ve vztazích mezi hlavou administrace a jeho zástupcem trvalo až do výslužby posledního z nich v roce 2003. Proto bylo těžké si představit, jak poslední ze jmenovaných bude vládnout v okolí „Kadyrovských

loutek“. Jako další na post prezidenta zazněla jména Ruslana Chasbulatova a Malika Sajdulaeva.<sup>26</sup>

Musíme opomenout fakt, že se nikdy nejednalo o kandidátech jako o politicích, hlavní podmínkou byla pravděpodobně blízkost kandidáta k Achmatu Kadyrovu a jeho klanu. Proto volba Moskvy padla na Alu Alchanova, který byl věrným představitelem jak Kadyrovova klanu tak i samotné Moskvy (Malašenko, 2006: 21).

Alchanov, který během první čečenské války bojoval na straně ruských vojsk, zaujímal od roku 2003 pozici ministra vnitra Čečenské republiky, na rozdíl od ostatních kandidátů neměl tak bohatou politickou minulost (Souleimanov, 2012: 285). Moskva otevřeně podporovala Alchanova. Byla provedena obrovská volební kampaň, Alchanova bylo možné vidět v televizi ve dne i v noci, neustále se mluvilo o jeho obrovských plánech rekonstrukce republiky. Již před volbami bylo ovšem jasné, kdo se stane nástupcem Kadyrova.<sup>27</sup>

Předčasné volby prezidenta Čečenské republiky proběhly 29. srpna, celkem šlo volit 84,6% obyvatel republiky. Jednomu z možných konkurentů Alchanova, moskevskému byznysmeni Maliku Sajdulajevovi, zakázala volební komise těsně před volbami účast. Příčina byla bezesporu zajímavá. Ve svém pasu měl Malik Sajdulajev v položce místo narození napsáno „Čečenská rep.“, namísto „Čečenská republika“. Stejně problémy měl i Alu Alchanov, jemu byl však velice rychle vydán nový pas.<sup>28</sup> Zbytek kandidátů nepředstavoval reální hrozbu pro Alchanova, který dostal 73,8% hlasů. Na rozdíl od minulých voleb, lidé reagovali na tuto událost velice apaticky, statistika však jako vždy ukazovala vysokou volební účast (Malašenko, 2006: 22).

---

<sup>26</sup> Elena Ljubarskaja: Na kogo on nas pokinul, 11. 05. 2004 (<http://lenta.ru/articles/2004/05/10/kadirov/>, 04. 03. 2013).

<sup>27</sup> Inosmi: Putin podderživaet kandidata iz klana Kadyrova, 16. 06. 2004 (<http://www.inosmi.ru/inrussia/20040616/210382.html>, 09. 03. 2013).

<sup>28</sup> Nadežda Popova: Malika Saidulaeva snjali s vyborov, 23. 07. 2004 ([http://www.ng.ru/politics/2004-07-23/3\\_chechnia.html](http://www.ng.ru/politics/2004-07-23/3_chechnia.html), 09. 03. 2013).

Dalším důvodem, proč nešli lidé volit, byl mimo jiné strach z teroristických útoků. Jelikož krátce před konáním voleb 21. srpna zaútočila na Groznyj skupina teroristů, kterých bylo celkem kolem tří set. Podařilo se jim obsadit několik obvodních oddělení policie a dvě volební místnosti. Během bojů zemřelo 78 lidí, 117 bylo zraněno. Tento útok proběhl podle stejného scénáře jako útok 21. a 22. června v Ingusku na město Nazran, odpovědnost za tyto útoky na sebe vzal Aslan Mashadov.<sup>29</sup>

24. srpna 2004 téměř ve stejný okamžik vybuchla dvě civilní letadla směřující z Moskvy do Volgogradu a Soči. Proto namísto účasti u voleb se lidé snažili odjet z Grozneho co nejdále ze strachu z dalších útoků. Nezávislí pozorovatelé popsali Groznyj v den konání voleb jako „zcela prázdné“ město, ale podle oficiálních údajů hlasovalo 85% obyvatel republiky. Za pomoci dobře nastaveného mechanismu Kreml zvolil svého prezidenta, který se 5. října 2004 oficiálně ujal funkce prezidenta republiky.<sup>30</sup> 15. října už v oficiální roli prezidenta republiky Alchanov podepsal rozhodnutí o jmenování Ramzana Kadyrova do funkce vicepremiéra.<sup>31</sup>

Volby a nástup k moci Alu Alchanova zastínila ovšem tragédie, která se stala v severoosetinském městě Beslan 1. září 2004. Čečenští teroristé obsadili budovu školy a jako rukojmí v ní drželi 3 dny kolem 1300 lidí, včetně dětí předškolního a školního věku. V důsledku útoku na školu zemřelo 323 lidí, z toho 157 dětí. K odpovědnosti za útok se přihlásil Šamil Basajev.<sup>32</sup>

---

<sup>29</sup> Lenta: Pri napadenii boevikov na Groznyj 21 avgusta pogibli 78 čelovek, 24. 08. 2004 (<http://lenta.ru/vojna/2004/08/24/killed/>, 09. 03. 2013).

<sup>30</sup> Ria: Alu Alchanov vstupil v dolžnost prezidenta Čečni, 05. 10. 2004 (<http://ria.ru/politics/20041005/698974.html>, 10. 03. 2013).

<sup>31</sup> Lenta: Ramzan Kadyrov naznačen pervym vice-premierom Čečni, 15. 10. 2004 (<http://lenta.ru/vojna/2004/10/15/kadyrov/>, 09. 03. 2013).

<sup>32</sup> News.ru: 323 čeloveka pogibli v rezultate zachvata založnikov v Beslane, 04.09.2004 (<http://www.newsru.com/russia/04sep2004/250.html>, 09.03.2013).

## 1.8 Volby do parlamentu

Volby do parlamentu Čečenské republiky byly nutností především pro Moskvu. Zaprvé, aby se legitimizoval režim, který byl vytvořen v republice, zadruhé aby se prodloužila a nakonec dokončila politika „čečenizace“, rychlý chod který byl přerušen z důvodu smrti Achmata Kadyrova. Navíc díky jejich pomoci bylo možné ukázat, jak ruské tak i mezinárodní společnosti, že normalizace v republice probíhá podle plánů. Aby byl zdůrazněn rozsah normalizace, odmítlo Rusko prodlužovat mise OBSE v Čečenské republice.<sup>33</sup>

Volby proběhly 27. října 2005 a staly se posledním krokem k vytvoření mocenské vertikály v Čečenské republice. Podle oficiálních údajů nebylo během voleb zaznamenáno žádné porušení, ovšem nezávislí pozorovatelé potvrdili řadu chyb a přestupků. Stejně jako v minulosti odmítla řada mezinárodně uznávaných organizací volby monitorovat. Volební účast byla kolem 70%, ale podle informací nezávislých pozorovatelů a novinářů byly volební místnosti obvykle prázdné. Navíc čečenští uprchlíci z Inguška neměli možnost hlasovat, v čase voleb se jich tam nacházelo podle různých odhadů kolem 30-40 tisíc.<sup>34</sup>

Před volbami málokdo pochyboval, že se Čečenský zákonodárný orgán stane „parlamentem Ramzana“. Tomu nasvědčují průzkumy veřejného mínění v republice, které proběhly těsně před konáním voleb. 72% respondentů se domnívalo, že Ramzan Kadyrov sám určuje výsledek voleb, 9% získal Vladimír Putin a pouze 2% tehdejší prezident republiky Alu Alchanov. Zajímavým je také to, že celou volební kampaň zastínilo narození syna Ramzana Kadyrova. Víc než měsíc trvaly oslavy narozenin, které přilákaly více pozornosti, než nadcházející

---

<sup>33</sup> Grani: Rossija otkazalas prodlevat rabotu missii OBSE v Čečne, 30.12.2004 (<http://grani.ru/Politics/Russia/m.82273.html>, 09.03.2013).

<sup>34</sup> Umalt Čadaev: Itogi parlamentskich vyborov v Čečne byli prognoziruemy, 30. 10. 2005 (<http://www.watchdog.cz/?show=000000-000004-000001-000180&lang=2>, 10. 03. 2013).

volby do parlamentu. Bylo zřejmé, že reálná institucionální protiváha Ramzanu Kadyrovovi v zemi nebude vytvořena.<sup>35</sup>

Výsledkem voleb byla výhra „Jednotného Ruska“, které získalo 33 mandátů z 58, což v podstatě stačilo ke kontrole parlamentu. Během těchto voleb byl fakticky vytvořen Kadyrovského parlament, jelikož se díky volbám k moci dostali lidé z jeho klanu. Před volbami byl jediný reálný oponent Kadyrova Bislan Gantamirov byl vyloučen ze strany „Rodina“. Později bylo zjištěno, že byl unesen bratr Gantamirova a odmítnutí kandidatury do parlamentu bylo cenou za jeho osvobození. Do parlamentu se tak nedostal žádný významný čečenský politik, který by mohl ohrozit zájmy Ramzana Kadyrova (Malašenko, 2006: 40).

### **1.9 Výsledky normalizace**

Počátkem roku 2006 prezident Ruské federace Vladimír Putin prohlásil, že ozbrojený konflikt v Čečensku lze považovat za ukončený. „Myslím, že lze hovořit o ukončení protiteroristické operace, jelikož policejní orgány Čečenska mohou převzít odpovědnost za bezpečnostní stav v republice“. Řekl na tiskové konferenci Vladimír Putin.<sup>36</sup>

V Čečensku došlo k obnovení bezpečnostních složek, byla vytvořena čečenská milice, legalizován čečenský OMON a bylo reorganizováno Ministerstvo vnitra Čečenské republiky, které spadalo pod kontrolu Achmata Kadyrova a později pod kontrolu jeho syna Ramzana. Moskva mohla veřejně ukázat, že se nejedná o válku, ale jen o boj proti teroristům a kriminálním skupinám. Cílem bylo zdůraznit, že se jedná o běžný vnitrostátní konflikt, který mají vyřešit místní

---

<sup>35</sup> Alexei Makarin: Vyборы в Парламент Чеченской республики, 16. 11. 2005 (<http://politcom.ru/316.html>, 10. 03. 2013).

<sup>36</sup> News.ru: Putin na vstřeče s žurnalistami v Kremle rasskazal o Syčeve, "Chamase" i "zhirnyh kotach", 01. 02. 2006 ([http://www.newsru.com/russia/31jan2006/putin\\_interview.html](http://www.newsru.com/russia/31jan2006/putin_interview.html), 10. 03. 2013).

bezpečnostní struktury a federální centrum pouze dohlíží a nezasahuje do jeho průběhu (Lokšina, 2007: 146-147).

Během několika posledních let byly v republice vytvořeny atributy demokratické státnosti, byla přijata ústava, zvolen prezident a nakonec proběhly volby do parlamentu a ruská vláda aktivně hovořila o návratu Čečenska do právního pole Ruské federace a ukončení ozbrojeného konfliktu. Ovšem realita byla jiná, jelikož na pozadí tzv. normalizace nadále probíhaly ozbrojené střety (Grodnenski, 2004: 494). Zapojení nově vytvořených čečenských bezpečnostních složek do bojů proti separatistům vedlo jen k nárůstu násilí. Docházelo k mnohem brutálnějšímu zacházení čečenských milicionářů se svými spoluobčany a především s příbuznými separatistů. Od roku 2004, začaly bezpečnostní složky za účelem vynucení kapitulace separatistů používat v praxi násilí vůči rodičům a příbuzným separatistů. Stejně tak i separatisté s větší brutálností používali zbraně vůči čečenským milicím a jejich rodinám. Ulehčeno to bylo tím, že téměř každý představitel milice nebo separatistů věděl, ze kterého klanu pochází jeho nepřítel, kdo jsou jeho rodiče a kde žijí. Instituty krevní msty a kolektivní odpovědnosti, které v Čečensku vždy hrály velkou roli, jen posilovaly snahu o vyřizování vzájemných účtů. V takovém případě je velice obtížné zastavit spirálu násilí. Snaha Kremlu o „čečenizaci“ konfliktu, která spočívala v přenosu konfliktu z rusko-čečenské roviny do čečensko-čečenské, byla úspěšně uplatněná v praxi, ovšem nepřinesla žádnou stabilitu a jen přispěla k nárůstu násilí (Ivanov, 2009: 3; Souleimanov, 2012: 274).

Navíc nedemokratické volby, které proběhly na území republiky, nepřispěly ke zlepšení situace, ničily důvěru lidí v základy systému veřejné správy a vyvolávaly větší pocit nedůvěry občanů k vládě. Taková manipulace s demokratickými procedurami neměla pozitivní vliv na společenství a jen provokovala a provokuje dodnes narůst extrémních forem opozice. „Prezident byl jmenován bez naší účasti“. Říkali lidé v Čečensku po volbách Alu Alchanova. K nedůvěře vůči



federálnímu centru se přidala i nedůvěra čečenského obyvatelstva k místním představitelům vlády. Proto lidé, i když se nezapojovali do odbojů ve jménu islámu a nezávislosti, alespoň sympatizovali se separatisty. Politika Kremlu vůči Čečensku neměla skoro žádný pozitivní vliv a nepřispívala ke snížení násilí v zemi a snížení konfliktního potenciálu republiky. Hlavním úkolem bylo rychle převést odpovědnost na místní elity, jelikož ruská společnost, i přes to, že již byla zvyklá na konflikt v Čečensku, už jím byla zároveň přesycená (Malašenko, 2006: 31; Ivanov, 2009: 13). Bylo to jedním z důvodů, proč popularita Vladimíra Putina a jeho politické strany postupně klesala.<sup>37</sup>

## 2 Éra Ramzana Kadyrova

### 2.1 Ramzan prezidentem

Ramzan Kadyrov nikdy neskrýval své prezidentské ambice. „Za účelem předcházení krizovým situacím“ v roce 2004 navrhl Vladimír Putin jako reakci na tragédii v Beslanu zákon, podle kterého se mělo o kandidátech na post gubernátora rozhodovat ne za pomoci voleb, jak tomu bylo dřív, ale na návrh prezidenta. Kandidatura měla být schválena parlamenty jednotlivých subjektů federace. V takovém případě byl den, kdy se Ramzan Kadyrov stane hlavou republiky jen otázkou času (Malašenko, 2006: 40).

Stejně tak ani v Moskvě nikdy neskrývali, že nástupcem Achmata Kadyrova bude jeho syn Ramzan, i když po smrti staršího Kadyrova byl zvolen prezidentem republiky Alu Alchanov. Prezidentství Alchanova lze vnímat jako formální prezidentství, nebo jako zkušební období pro mladšího Kadyrova, který musel ukázat své politické schopnosti. Veškerá pozornost tak byla vždy soustředěna na Ramzana Kadyrova, kterého považovali za nejvlivnější osobu Čečenské republiky. Kvůli mladému věku a nedostatku politických zkušeností byl Ramzan

---

<sup>37</sup> Lenta: Rossjien razočarovala vnutrennja politika Putina, 25. 03. 2005 (<http://lenta.ru/news/2005/03/25/rating/>, 11. 03. 2013).

nucen počkat alespoň dva roky do doby, až mu bude 30 let před tím, než mohl obsadit prezidentské křeslo. Podle čečenské ústavy musí být prezidentu republiky minimálně 30 let.<sup>38</sup>

Ramzan Kadyrov se narodil v roce 1976 v čečenské vesnici Centoroj. Vystudoval pouze střední školu a odmítl pokračovat ve studiu. V roce 1996 se stal asistentem a osobním strážcem svého otce Achmata Kadyrova, který byl v tu dobu členem separatistického hnutí a od roku 1994 byl muftím Čečenska. V roce 2000 se spolu se svým otcem Ramzan Kadyrov přidal k federálním silám a stal se tak odpůrcem separatismu. Formálně byl Ramzan Kadyrov, který měl titul staršího poručíka, velitelem čety, která spadala pod kontrolu Ministerstva vnitra Čečenské republiky. Ovšem fakticky byl od roku 2000 šéfem Služby bezpečnosti prezidenta Čečenské republiky.<sup>39</sup> Ze služby bezpečnosti prezidenta bylo vytvořeno „Protiteroristické centrum“, které oficiálně zahrnovalo jen 100 lidí, ale některé zdroje uvádějí mnohem větší číslo. Později bylo „Protiteroristické centrum“ rozpuštěno, a jeho členové byli přemístěni do praporů „Jih“ a „Sever“, které byly vytvořeny pod záštitou premiéra Čečenské republiky Ramzana Kadyrova a zahrnovaly kolem 1500 osob. Oba prapory de facto kontroloval Kadyrov, který navíc disponoval svou osobní gardou složenou z 500 lidí.<sup>40</sup>

Jelikož vojenská moc byla i po zvolení prezidentem Alchanova nadále v rukou klanu Kadyrova mladšího a s ohledem na stav krevní msty mezi Kadyrovem a otcovými vrahy, který byl ještě více upevněn kvůli otcově smrti, byl Ramzan Kadyrov ideálním kandidátem pro Moskvu na post prezidenta republiky. Putin, aby ukázal svoji podporu a víru v mladšího Kadyrova, který byl v té době zástupcem premiéra, mu dal na konci roku 2004 ocenění – hvězdu Hrdiny Ruské

---

<sup>38</sup> Elena Ljubarskaja: Na kogo on nas pokinul, 11. 05. 2004 (<http://lenta.ru/articles/2004/05/10/kadirov/>, 11. 03. 2013).

<sup>39</sup> Lenta: Kadyrov, Ramzan, 20. 03. 2010 (<http://lenta.ru/lib/14161090/full.htm>, 15.03 2006).

<sup>40</sup> Kommersant: Ramzan Kadyrov opolčilsja na vse storony sveta, 15. 03. 2006 (<http://www.kommersant.ru/doc/666885/print>, 15. 03. 2013).

federace. Ramzan se postupně z pozice zástupce svého otce Achmata Kadyrova vypracoval až na post premiéra v roce 2006. Kvůli zdravotním problémům opustil pozici premiéra Sergei Abramov a prezident Alchanov svým podpisem jmenoval Kadyrova do pozice premiéra republiky. Rychlý politický růst a pozice premiéra svědčila především o tom, že Kreml nezpochybňoval svou strategickou „sázku“ na Ramzana Kadyrova a postupně tak docházelo k upevňování názorů, že Kadyrov, který je nejvlivnější osobou v republice, je nejlepším kandidátem na pozici prezidenta republiky (Souleimanov, 2012: 289).

Postupem času docházelo ke zhoršování vztahů mezi premiérem a prezidentem republiky. Kadyrov obviňoval prezidenta Alu Alchanova, že neplní své povinnosti. Během více než roku působení na pozici prezidenta se Alchanovi nepodařilo zajistit důležité posty ve vedoucích funkcích pro své známé a s ohledem na nárůst kritiky ze strany Kadyrova bylo jasné, že mladší Kadyrov už nechce čekat do roku 2008, kdy skončí období vlády Alu Alchanova. V médiích se navíc začalo hovořit o konfliktu mezi premiérem a prezidentem.<sup>41</sup> Oba politici však tvrdili, že mezi nimi nikdy nevznikl žádný konflikt a tudíž je to jen snaha třetí strany porušit chod politické stabilizace v zemi. Začátkem roku 2007 však došlo k otevřené kritice ze strany tehdejšího premiéra, který veřejně prohlásil, že „nerozumí politice Alchanova jako prezidenta“ a „nechce být stejným prezidentem jako Alchanov“.<sup>42</sup>

Premiér Čečenska byl už dlouhou dobu de facto hlavou republiky. Koncem roku 2006 byla jeho popularita natolik vysoká, že nejen místní politická elita, ale také velká část obyvatelstva nepovažovala Alchanova za člověka, který řídí republiku (Lokšina, 2007: 152). S nárůstem kritiky a tlaku ze strany Kadyrova a jeho stoupence nezbývalo prezidentovi Čečenské republiky nic jiného, než podat žádost o rezignaci, což také učinil 15. února 2007. Žádost Alchanova byla

---

<sup>41</sup> News.ru: Čečnyja dvižetsja k dvoivlastiju, premier-ministr Kadyrova - k prezidentstvu, 15. 04. 2006 (<http://newsru.com/russia/15may2006/kadirov.html>, 15. 03. 2013).

<sup>42</sup> Grani: Kadyrov - ne choču byt takim prezident, kak Alchanova, 05. 02. 2007 (<http://grani.ru/War/Chechnya/m.117783.html>, 16. 03. 2013).

schválena prezidentem Putinem a dočasným prezidentem republiky byl jmenován Ramzan Kadyrov, který následně 5. října 2006 oslavil své 30 narozeniny, a tak mu už nic nebránilo stát se prezidentem.<sup>43</sup> 2. března 2007 čečenský parlament téměř jednomyslně na návrh prezidenta RF Vladimíra Putina schválil kandidaturu Ramzana Kaydorova na post prezidenta Čečenské republiky. Toto rozhodnutí podpořilo 56 z 58 poslanců obou komor parlamentu, dva hlasovací lístky byly chybně vyplněny.<sup>44</sup>

## **2.2 Upevňování mocenské základny**

### **2.2.1 ORB-2**

Po nástupu na post prezidenta začal Ramzan Kadyrov definitivně čistit republiku od lidí a organizací, nad kterými neměl jako prezident kontrolu. Prvním cílem se tak stala pátrací kancelář ORB-2, která spadala pod přímou kontrolu Ministerstva vnitra v Jižním federálním okruhu. Tato organizace byla vytvořena v roce 2001 a jejím cílem byl boj proti organizovanému zločinu. V čele ORB-2 byl jeden z nemalého týmu spolupracovníků bývalého prezidenta Alu Alchanova – Achmed Chasambekov.<sup>45</sup>

Kadyrov začal tlačit na tuto strukturu ještě v období, kdy byl na postu premiéra, obviňoval je v narušování lidských práv a slíbil, že udělá vše pro to, aby tato struktura přestala působit na území Čečenské republiky. Za pomoci těchto slibů zvyšoval mimo jiné Ramzan Kadyrov svou popularitu, jelikož Kadyrov nebyl prvním, kdo obvinil ORB-2 z porušování lidských práv, byl však prvním politikem, který začal aktivně veřejně kritizovat silovou strukturu podřízenou federálnímu centru a vyjádřil svoji podporu lidem. Obhájci lidských práv z centra „Memorial“,

---

<sup>43</sup> News: Putin nazval novogo prezidenta Čechnya - samogo molodogo iz vseh glav regionov, 01. 03. 2007 ([http://www.newsru.com/arch/russia/01mar2007/new\\_president.html](http://www.newsru.com/arch/russia/01mar2007/new_president.html), 17. 03. 2013).

<sup>44</sup> Ria: Chechenskij parlament utverdil Kadzrova v dolzhnosti prezidenta Chechni, 02. 03. 2007 (<http://ria.ru/politics/20070302/61471121.html>, 17. 03. 2013).

<sup>45</sup> Alexandr Cherkasov: Sekretnye tjurny Chechni, 19. 04. 2006 (<http://www.ej.ru/?a=note&id=3598>, 18. 03. 2013).

zejména v posledních několika letech opakovaně informovali o tom, že ORB-2 porušuje lidská práva. Ovšem na rozdíl od prezidenta republiky „Memorial“ a ostatní právní organizace nikdy nežádaly o odstranění ORB-2 z území Čečenské republiky (Malašenko, 2009: 69).

Zřejmě Ramzana Kadyrova, který byl sám velice často obviňován z podobné činnosti nezajímala lidská práva a jeho hlavním cílem bylo odstranění jemu nepodřízené struktury. Postupně docházelo k nárůstu žalob na ORB-2 úbojujících za lidská práva a novinářů. Začátkem března roku 2007 při setkání s komisařem Rady Evropy pro lidská práva Thomase Hammebegrem Ramzan Kadyrov vysvětloval prakticky všechna porušení lidských práv na území Čečenské republiky jako následek činnosti ORB-2.<sup>46</sup>

Moskva odmítla odstranit ORB-2 z území Čečenské republiky, bylo však rozhodnuto o změně vedení v této struktuře. Proto byl v srpnu 2007 namísto Achmeda Chasambekova jmenován velitelem ORB-2 Isa Surguev. Syn Surgueva byl mimo jiné také asistentem prezidenta Ramzana Kadyrova. I když tato silová struktura nebyla zrušena, jmenování Surgueva, člověka, který byl loajální vůči prezidentu republiky, znamenalo faktický zánik struktury, která nebyla podřízena prezidentu republiky. Takové vítězství Kadyrova nad bezpečnostními silami jen posílilo jeho všemohoucnost v očích obyvatelstva a politického okolí.<sup>47</sup>

### **2.2.2 Prapor „Východ“ a klan Jamadajevových**

Poslední vojenskou strukturou, která nebyla podřízená prezidentu republiky, byl prapor „Východ“. Tento prapor byl v této době považován za jednu z nejvíce bojeschopných jednotek v republice a skládal se z přibližně 1500 lidí. Mužstvo praporu bylo složeno převážně z Čečenců a velitelem klanu a praporu byl Sulim

---

<sup>46</sup> Grani: Kadyrov - v Čečene nezakonno zaderživaet graždan, 15.04.2006 (<http://grani.ru/War/Chechnya/m.104527.html>, 18.03.2013).

<sup>47</sup> Grani: Ramzan Kadyrov smenil rukovodstvo ORB-2, 24. 07. 2007 (<http://grani.ru/War/Chechnya/m.125162.html>, 18.03.2013).

Jamadajev, člen klanu Jamadajevových. Klan Jamadajevových byl druhým největším a nejvlivnějším v republice a fakticky kontroloval druhé největší město v Čečenské republice – Gudermes. Prapor se měl hlavně zabývat bojem proti teroristům v jihovýchodních částech Čečenské republiky.<sup>48</sup>

Co se týká politických aktivit, klan Jamadajevových nemohl v roce 2008 konkurovat klanu Ramzana Kadyrova, avšak jeho existence a přítomnost praporu pod jeho kontrolou nemohly nevadit prezidentu Čečenské republiky. Kadyrov nemohl dopustit existenci žádného teoretického konkurenta, navíc konkurenta, který disponuje bojeschopnými jednotkami (Malašenko, 2009: 72).

Formálním důvodem k eskalaci konfliktu mezi klany Kadyrova a Jamadajevových byla událost, která se stala na okraji města Gudermes 14. dubna 2008. Konvoj praporu „Východ“ v čele s bratrem Sulima Jamadajeva - Badrudim, neuhnul autům Ramzana Kadyrova, na základě čehož došlo k ozbrojenému konfliktu u obou stran.<sup>49</sup> 15. dubna bylo na mladšího bratra Badrudiho Jamadajeva podána žaloba a začalo trestní řízení kvůli „násilí proti představitelům vlády“ a navíc bylo zjištěno, že Badrudi je obviňován z pokusu spáchání neúspěšného atentátu na náměstka hlavního moskevského lékaře Alexandra Melnikova v roce 2003 a že samotný fakt, že Badrudi je na svobodě, je porušením zákona, a tudíž musí být uvězněn. Badrudi Jamadajev ovšem zmizel a nikdo dodnes neví, kde se nachází nejmladší bratr.<sup>50</sup>

Později, 17. dubna, Ramzan Kadyrov veřejně obvinil „Východ“ a jeho velitele Sulima Jamadajeva z útoku na vesnici Bordzdinovskaja v roce 2005, během kterého byli zabiti dva lidé, a dvanáct 12 jich bylo uneseno. Pak byl Sulim obviněn z ozbrojeného útoku na petrohradskou továrnu „Samson“ v roce 2006 a

---

<sup>48</sup> Ria: Dejatelnost specbataliona "Vostok". Spravka, 16. 04. 2008 (<http://ria.ru/spravka/20080416/105208118.html>, 19. 03. 2013).

<sup>49</sup> News.ru: V Čečne nespokoino:"kadyrovcy" s "jamadajevcami" ne ustupili drug drugu dorogu i ustroili perestrelku, 14. 04. 2008 (<http://www.newsru.com/russia/14apr2008/gudermes.html>, 19. 03. 2013).

<sup>50</sup> Lenta: Yamdaev, Badrudi, 20. 04. 2013 (<http://lenta.ru/lib/14177910/>, 20. 03. 2013).

spolu praporem „Východ“ byl obviněn z několika únosů a vražd.<sup>51</sup> Koncem dubna požádal Parlament Čečenské republiky ministra vnitra Anatolija Serdukova, aby rozpustil prapor „Východ“ anebo vyměnil jeho velitelství, v čele kterého byl Salim Jamadajev. Stejnou žádost zaslal prezident Kadyrov také ministru vnitra (Malašenko, 2009: 75).

V podstatě došlo k zopakování situace s ORB-2, kdy výměna velitelství znamenala fakticky přechod struktury pod velení Ramzana Kadyrova. K výměně velitelstva v praporu nedošlo. 8. října 2008 byl reorganizován prapor „Východ“, což ve skutečnosti znamenalo, že prapor byl rozpuštěn. K tzv. reorganizaci by možná došlo dřív, ovšem v srpnu 2008 se prapor v čele se Salimom Jamadajevem účastnil konfliktu v Jižní Osetii na straně Ruské federace.<sup>52</sup>

Těsně před rozpuštěním praporu 24. září v Moskvě byl zabit nejstarší bratr a vůdce klanu - Ruslan Jamadajev, který byl současně také poslancem Státní dumy. S ohledem na konflikt mezi klany se v médiích často hovořilo o tom, že iniciátorem atentátu byl Ramzan Kadyrov. Později bratr Ruslana, Salim Jamadajev, řekl, že podle jeho názoru iniciátorem atentátu nebyl prezident Čečenské republiky, jak uváděla média, jelikož vražda jeho bratra byla pouhou záminkou k nenávisti mezi oběma klany.<sup>53</sup> Sulim byl zabit 28. března 2009 ve Spojených arabských emirátech. Kdysi mohutný klan byl tímto prakticky zničen.<sup>54</sup>

---

<sup>51</sup> Kommersant: Geroi razoblačil geroja, 17.04.2008 (<http://www.kommersant.ru/doc/883269>, 20.03.2013).

<sup>52</sup> News.ru: V Čečne rasformirovany bataliony "Vostok" i "Zapad", 08. 10. 2008 (<http://newsru.com/russia/08nov2008/zap.html>, 20. 03. 2013).

<sup>53</sup> Kommersant: Mnogie govorjat mne, čto eto sdelal Ramzan, 29. 09. 2008 (<http://kommersant.ru/doc/1033128>, 20. 03. 2013).

<sup>54</sup> Vesti: Rossiiskii konsul podtverdil, čto v Dubae ubit Sulim Jamadaev, 30.03.2009 (<http://www.vesti.ru/doc.html?id=269308>, 20.03.2013).

### **2.2.3 Dílčí závěr**

V důsledku těchto událostí začátkem roku 2009 neměl Ramzan Kadyrov v republice žádnou jak politickou, tak ani vojenskou konkurenci. Tímto nastala dosud neznámá situace, kdy veškerá moc Čečenské republiky ležela v rukou jednoho člověka. Dokonce i u neuznaných prezidentů Ičkerie byla alespoň nějaká legitimní opozice, která byla jak Čečenském území, tak v Kremlu. Za rok svého prezidentství Ramzan Kadyrov moc ve svých rukách zcela monopolizoval a stal se prezidentem nejen Čecenska, ale především prezidentem všech Čečenců, v jejichž očích byl Ramzan Achmadovič všemohoucím a přirozeně začínal vystupovat v roli opozice federálního centra, proti kterému si dovoľoval občas otevřeně vystupovat v případě, když podle jeho názorů docházelo k poškozování zájmů Čečenské republiky. Můžeme proto říci, že po skončení politiky „čečenizace“, nastala politika „kadyrovizace“. Za pomoci Moskvy, občas i bez její pomoci, byla v republice vytvořena nová síla, která disponovala nejen podporou místního obyvatelstva, ale také podporou své vlastní ozbrojené formace díky které měl být garantován pořádek na celém území republiky (Souleimanov, 2012: 294).

### **2.3 Zrušení režimu „protiteroristické operace“**

Ramzan Kadyrov získal téměř úplnou kontrolu a nezávislost na území Čečenské republiky a jediným, kdo měl v takovém případě možnost omezit Ramzana Kadyrova, bylo federální centrum, které má právo kdykoliv sesadit prezidenta Čečenské republiky, ovšem v podmínkách, kde všechny možné alternativy Kadyrova byly odstraněny, bylo použití výše uvedeného v praxi velice obtížné.

V republice i nadále platil režim „protiteroristické operace“ a na čečenském území se nacházelo kolem 20 tisíc vojáků ministerstva vnitra. Tento režim, který byl zaveden v roce 1999 po útoku čečenských separatistů na Dagestán a fungoval už skoro deset let, byl problémem jak pro federální centrum, tak i pro



Ramzana Kadyrova. Pro Rusko postižené ekonomickou krizí bylo velice obtížné udržet v provozu 20 tisíc vojáků. V případě zrušení režimu „protiteroristické operace“ by bylo místním a federálním jednotkám sníženo financování, jelikož region by přestal být považován za zónu aktivních bojových operací.<sup>55</sup> Z důvodu postupně se blížících olympijských her v Soči bylo ovšem nutné mezinárodnímu společenství dokázat, že je situace na severním Kavkazu a především v Čečensku stabilizována a vše je pod kontrolou.

Následkem zrušení režimu „protiteroristické operace“ mělo být také automatické zrušení ekonomického omezení republiky. Se zánikem těchto omezení měla být vláda Čečenské republiky schopna osobně kontrolovat investice přicházející do země. Na skutečnost, že kvůli existujícím omezením bylo zabráněno realizaci společných ekonomických projektů, které by zlepšily situaci v republice a o které měli zájem vedoucí představitelé muslimských zemí, Asie a Evropy, si v médiích dlouho stěžoval Ramzan Kadyrov. Žádná konkrétní jména však neuvedl. Navíc se zrušením režimu se letiště v hlavním městě republiky Groznom mělo stát mezinárodním letištěm, což by znamenalo, že místní orgány získají kontrolu nad celnicí. Kontrola celnice by tak přispívala k naplnění rozpočtu republiky.<sup>56</sup>

25. března 2009 prezident republiky Ramzan Kadyrov prohlásil, že „boj proti teroristům v podstatě skončil, ale režim „protiteroristické operace“ stále existuje, proto předpokládám, že koncem března bude režim zrušen“.<sup>57</sup> Pak dodal, že podle informace jeho tajné služby zbývá v republice celkem jen kolem 500 teroristů, ovšem podle jeho vlastního názoru je jich kolem 70, a během

---

<sup>55</sup> Viktor Mjasnikov: Režim kontrterroristicheskoj operacii otmenjat, voinu prodolžat, 03. 04. 2009 ([http://nvo.ng.ru/wars/2009-04-03/1\\_regime.html](http://nvo.ng.ru/wars/2009-04-03/1_regime.html), 21. 03. 2013).

<sup>56</sup> Ria: Tamožnja Čečni zarabotaet v slučae otmeny ogranichenii režima KTO, 27. 03. 2009 (<http://ria.ru/economy/20090327/166245815.html>, 25. 03. 2013).

<sup>57</sup> Ria: Kontrterrorističeskaja operacija v Čečne zaveršitsa v marte, 25. 03. 2009 ([http://ria.ru/defense\\_safety/20090325/165972957.html](http://ria.ru/defense_safety/20090325/165972957.html), 25. 03. 2013).

následujícího měsíce budou všichni zatčeni.<sup>58</sup> S Kadyrovem souhlasil i předseda čečenského parlamentu Dukavacha Abdurachmanov. Podle něj většina obyvatel republiky ani neví, že v zemi nadále platí režim „protiteroristické operace“.<sup>59</sup> Přestavitelé Kremlu nepotvrdili informace, že by měl být režim koncem března 2009 zrušen, ovšem potvrdili, že se tato otázka aktivně řeší. Na setkání s velitelem federální služby bezpečnosti Alexandrem Botnikovem prezident Dmitrij Medveděv prohlásil, že s ohledem na to, že je situace v republice stabilizovaná, je třeba prozkoumat nutnost existence režimu „protiteroristické operace“ na území Čečenské republiky.<sup>60</sup>

Lze předpokládat, že se o iniciativu zrušení režimů zasloužil především Ramzan Kadyrov, který přesvědčil federální centrum o jeho nepotřebnosti a tím pádem chtěl rozšířit své ekonomické a politické příležitosti, především prosazovat politiku, která by byla více nezávislá na federálním centru. Ovšem i Kreml měl své důvody pro ukončení režimu, který měl původně trvat pouze několik měsíců po zahájení operace. Podle zákonů Ruské federace může být režim „protiteroristické operace“ vyhlášen pouze na omezenou dobu a na omezeném území, v případě Čečenska byl aplikován na celém území republiky. 16. dubna 2009 byl nakonec režim „protiteroristické operace“ na území Čečenské republiky oficiálně zrušen. Byl zahájen ještě v období vlády Borise Jelcina. Od té doby boj proti terorismu na území republiky probíhá za stejných podmínek jako v ostatních regionech Ruské federace. Druhá čečenská válka tak byla oficiálně ukončena.<sup>61</sup>

---

<sup>58</sup> Ria: Počti 500 boevikov, po danym specslužb deistvujut v Čečne, 25. 03. 2009 ([http://ria.ru/defense\\_safety/20090325/165972991.html](http://ria.ru/defense_safety/20090325/165972991.html), 25. 03. 2013).

<sup>59</sup> Ria: Grozny gotov stat mirnym, 25. 03. 2009 (<http://ria.ru/society/20090325/166018813.html>, 25.03.2013).

<sup>60</sup> News.ru: Medvedev zaveršaet desjatiletnjuju voinu v Čečne, načatuju eše pri Jelcine, 27. 03. 2009 (<http://www.newsru.com/russia/27mar2009/fin.html>, 25. 03. 2013).

<sup>61</sup> Prague watchdog: Rusko oznámilo zrušení režimu protiteroristické operace v Čečensku, 16. 04. 2009 (<http://www.watchdog.cz/index.php?show=000000-000014-000863&lang=3>, 25. 03. 2013).

## 2.4 300 dnů před a po zrušení „protiteroristické operace“

Avšak po zrušení režimu „protiteroristické operace“ došlo k výraznému nárůstu střetů mezi jednotkami federálních sil a teroristy. Začal být zpochybňován názor Kadyrova i Moskvy, že situace v zemi je zcela v pořádku a normalizace proběhla úspěšně. Analýza internetového portálu „Kavkazky uzal“, který založil centrum na ochranu lidských práv „Memoriál“, názorně poukázala na nárůst počtu vražd, teroristických útoků ozbrojených střetů a únosů v Čečenské republice ve srovnání se stejným obdobím před zrušením režimu „protiteroristické operace“.

V období 300 dnů po zrušení operace bylo zabito 84 představitelů bezpečnostních služeb, 165 bylo zraněno. Za stejné období před zrušením operace bylo zabito skoro o polovinu lidí méně, konkrétně bylo 45 mrtvých a 125 zraněných. Počet operací, které se týkaly bojů proti teroristům, provedené bezpečnostními složkami republiky, dosáhl 116 a byl výrazně vyšší než před zrušením operace. Během roku 2008 bylo provedeno jen 69 vojenských operací. Do republiky se také vrátila praxe sebevražedných útoků, ze 47 teroristických útoků v roce 2008 byl jen jeden proveden za účasti sebevražedného atentátníka. Od 16. dubna 2009 proběhlo během následujících tří sta dnů 53 útoků, jež byly v devíti případech za účasti sebevražedného atentátníka.<sup>62</sup> Navíc jeden z těchto útoků se uskutečnil hned poté, co byl zrušen režim „protiteroristické operace“. Sebevražedný atentátník zaútočil na budovu ministerstva vnitra, v důsledku čehož zemřeli 4 lidé. Po tomto útoku Ramzan Kadyzrov prohlásil, že nyní nebude mít žádný terorista právo na amnestie.<sup>63</sup>

Tímto prohlášením prezidenta republiky lze vysvětlit vysoký počet zabitých teroristů. Po zrušení režimu „protiteroristické operace“ k únoru roku 2010 jich

---

<sup>62</sup> Caucasian knot: Čečnja do i posle otmeny KTO, 11. 02. 2010 (<http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/165340/>, 26. 03. 2013).

<sup>63</sup> Ramzana Kadyrova poobešal ne ceremonitsja s boevikam, 16. 04. 2009 (<http://lenta.ru/news/2009/05/15/nomercy/>, 26. 03. 2013).

bylo zabito 177. Toto číslo ovšem zpochybňuje informaci od prezidenta republiky šířenou médii, který tvrdil, že teroristů je kolem 70 a navíc slíbil jejich postupné ničení během jednoho měsíce po zrušení režimu „protiteroristické operace“.

Nelze říci, že rozhodnutí o zrušení režimu bylo předčasné, jelikož existence vojenských sil na území republiky (ačkoliv přispívala k snižování násilí) nemohla vyřešit problémy sociálně-ekonomického charakteru, které byly často důvodem pro nezákonnou činnost a přispívaly rozšíření řad teroristů o nové členy. Informace o zrušení režimu „protiteroristické operace“ jen přispěla k aktivizaci činnosti bojovníků. Neméně důležitou roli tady sehrála politika „čečenizace“, kterou Moskva uplatňovala od začátku 21. století ve snahách převést konflikt z rusko-čečenské do čečeno-čečenské roviny. Tento úkol byl splněn prakticky dokonale, a proto mír v Čečensku, po stáhnutí ruských jednotek, nenastal. V průběhu čečenského konfliktu došlo k posílení funkce krevní msty, která byla i bez toho běžným jevem pro společenské uspořádání na území severního Kavkazu. Proto nová mocenská situace v zemi jen usnadňovala čečenskému obyvatelstvu vyřizovat staré účty (Souleimanov, 2012: 282). Střety mezi klany jsou často prezentovány jako teroristické činy, mimo jiné aby byla skryta účast zástupců mocenských struktur. Po stažení vojenských jednotek, které kontrolovalo federální centrum, tak na území Čečenské republiky zbyly jen jednotky, které kontroloval Kadyrov, což mu umožnilo vést boj proti teroristům jakýmkoliv pro něho vyhovujícím způsobem. Často tak docházelo k násilí na rodičích lidí, kteří se postavili na stranu teroristů. Pokud je někdo členem nelegální ozbrojené skupiny, jeho rodiče jsou automaticky přirovnáni k členům této skupiny a v lepším případě mohou být uvězněni. Takové metody bojů proti teroristům jen přispívají k větší odvetě a mohou vyvolávat nárůst sympatií k teroristům (Baev, 2011: 15; Marty, 2009: 2). Soudní systém nemůže zajistit podporu místním obyvatelům proti protiprávnímu chování místních

bezpečnostních složek. Advokátům, kteří se snaží poctivě plnit své povinnosti, otevřeně vyhrožují představitelé policie (Amnesty international, 2013: 2).

## **2.5 Současné Čečensko**

Bez ohledu na to, že do roku 2013 nedošlo ke zničení všech nezákonných ozbrojených skupin na území Čečenské republiky, bezpečnostní situace v Čečensku je lepší v porovnání s ostatními severokavkazskými republikami. Od roku 2006, především za pomoci aktivní účasti Ramzana Kadyrova, byla obnovena infrastruktura republiky, začaly fungovat komunální služby, došlo k obnovení dopravních sítí. Po skončení aktivní fáze druhé čečenské války bylo pomýšleno na přenesení hlavního města z Grozneho do Gudermesu, jelikož město bylo zcela zničeno během leteckých útoků. Ovšem dnešní Groznyj nevypadá jako město, které přežilo dvě války. Ve městě byla zbudovaná jedna z největších mešit na světě, fotbalový stadion, který nese jméno Achmata Kadyrova a probíhá aktivní rekonstrukce všech zničených budov města. Republika se na první pohled skoro ničím neliší od ostatních regionů Ruské federace. Nezbylo téměř nic, co by připomínalo války, které proběhly na jejím území. Ve městě jsou všude vyvěšeny fotky současného prezidenta Ramzana Kadyrova, jeho otce a Vladimíra Putina a čečenská média prakticky neustále připomínají úspěchy, kterých republika dosáhla především za pomoci Ramzana Kadyrova. Ruští a západní novináři cestují v doprovodu čečenských úředníků, kteří se jim co nejdříve snaží zprostředkovat každodenní život ve stabilním a mírovém Čečensku. Ovšem za touto vnější stabilitou se skrývá řada problémů, kvůli kterým region za stabilní nelze považovat a kvůli kterým dosud nebylo ukončeno stále probíhající násilí na celém území republiky (Baev, 2011: 10).

### 2.5.1 Závislost Kremlu na Ramzanu Kadyrovovi

Dnešní stabilita v Čečensku je spíše relativním pojmem, jelikož je hlavní hrozbou jak pro Čečensko, tak i pro Rusko vztah mezi federálním centrem a republikou, který není založen na komunikaci institucí, nýbrž na vztazích Putina a Kadyrova. Bývalý a současný prezident Ruské federace přenechal Ramzanu Kadyrovovi v řízení Čečenské republiky tzv. volné ruce výměnou za loajalitu republiky vůči centru. Jednalo se například o zavedení norem práva šaria<sup>64</sup> nebo nekontrolované využívání finančních prostředků plynoucích do rozpočtu Čečenské republiky z federálního centra.<sup>65</sup>

Politika uplatňovaná Kremlm a Osobou prezidenta Vladimíra Putina tak přispěla k velice obtížné situaci. Ramzan Kadyrov Dnes v republice nemá žádného politického konkurenta ani člověka, který by ho případně odchodu z politické scény byl schopen nahradit. Důvodem je to, že nikdo v dnešním Čečensku nemá takovou autoritu v očích místního obyvatelstva a administrativního vedení, kterou se podařilo vytvořit Ramzanu Kadyrovovi. V současné době Moskva nejen není schopna nahradit Kadyrova jiným kandidátem, ale také nemůže prosadit svého člověka, který by mohl kontrolovat čečenského prezidenta. Prezident Kadyrov respektuje pouze Vladimíra Putina a jakékoliv podobné pokusy ze strany Moskvy vnímá negativně. Dnešní Kreml je v současné době kvůli své strategii vůči Čečensku bezesporu závislý na postavě Ramzana Kadyrova. Za dobu svého pobytu u moci si Ramzan Kadyrov na politické scéně vytvořil image muže, který je jako jediný schopen situaci v Čečensku stabilizovat. Situace v Čečensku je ovšem závislá i na osobě Vladimíra Putina. Je těžké si představit, kdo a jakým způsobem je schopen kontrolovat prezidenta Čečenské republiky. To je jeden z důvodů, proč situaci

---

<sup>64</sup> Oleg Antonenko: Čečnja, gde končaetsja konstitucija i načinaetsa šariat, 26. 08. 2008 ([http://news.bbc.co.uk/1/hi/russian/russia/newsid\\_7800000/7800125.stm](http://news.bbc.co.uk/1/hi/russian/russia/newsid_7800000/7800125.stm), 01. 04. 2013).

<sup>65</sup> Kommersant: Kavkazsky zatejnik, 12. 09. 2011 (<http://www.kommersant.ru/doc/1761434>, 01. 04. 2013).

v Čečensku, bez ohledu na její vnější stabilitu, můžeme považovat za nestabilní. Skutečnost je taková, že tato stabilita je závislá pouze na dvou osobách, což je výjimečným a nebezpečným jevem (Malashenko, 2011a: 5).

Politika amnestie pro separatisty, která byla zavedena ještě během období vlády Achmata Kadyrova a byla prodloužena jeho synem Ramzanem, umožnila na jejich odpovědnost návrat velkému množství separatistů. Malá část z nich byla následně potrestaná, ovšem většina z nich se stala součástí praporu „Jih“ a „Sever“, které formálně spadají pod správu ministerstva vnitra, ve skutečnosti však tyto jednotky kontroluje Ramzan Kadyrov. Tyto jednotky se skládají z přibližně 1500 dobře vyzbrojených a vycvičených vojáků a je těžké si představit jinou kontrolu, než od Ramzana Kadyrova. Mladší Kadyrov dlouho podporoval politiku amnestie, která umožňovala bývalým separatistům vrátit se ke svým rodinám a postavit se na stranu federálního centra v boji proti zbytku svých spolubojovníků. Autorita prezidenta v očích těchto lidí je prakticky nerušitelná. Navíc podle jejich názoru se přidali na stranu Ramzana Kadyrova, nikoli na stranu federálního centra. Existence takových jednotek, které kontroluje jedna osoba, je pro region významnou hrozbou, jelikož v případě rozpuštění nebudou mít členové těchto praporů znalí pouze válčení žádné další uplatnění.<sup>66</sup>

### **2.5.2 Nečinnost politických institucí**

Reálná role politických institucí a politických stran v republice je prakticky nulová. V případě Čečenska jsou politické instituce a politické strany pouze nástrojem prosazení vlastních zájmů. Parlament, který byl zvolen v roce 2005, v červnu 2008 ohlásil své dočasné rozpuštění a v říjnu 2008 proběhly předčasné volby, v důsledku čehož se dnešní parlament Čečenska skládá jen z představitelů dvou politických stran. Ze strany „Jednotné Rusko“, jehož hlavním

---

<sup>66</sup> Lenta: Seli na izmenu, 16. 07. 2010 (<http://lenta.ru/articles/2010/07/16/treason/>, 02. 03. 2013).

představitelem je Ramzan Kadyrov, má 37 mandátů z celkových 41 a ze strany „Spravedlivé Rusko“, která má zbytek.<sup>67</sup>

Takové politické uspořádání jen usnadňuje kontrolu parlamentu osobou prezidenta republiky. Politické strany v parlamentu tak mimo jiné soustřeďují svou pozornost na řešení svých klanových cílů. Princip dělby moci zde funguje jen formálně, veškerá moc je de facto soustředěna v rukou prezidenta republiky (Gantamirov, 2010: 48).

Díky místním klanovým tradicím jsou do významných pozic dosazováni obvykle příbuzní a známí prezidenta. Například do roku 2012 byl premiérem v Čečensku bratranec Ramzana Kadyrova – Odesa Baisbulatov. Jeho sestra Zargan Kadyrova je ministryní školství.<sup>68</sup> Profesionalita zde nikdy nehrála důležitou roli, stejně jak ani odborné kvality. Kvůli tomu úroveň zkorumpovanosti byl a stále je na vysoké úrovni a úroveň profesionality neustále klesá, což následně vede k řadě problémů sociálně-ekonomického charakteru (Gantamirov, 2010: 48).

### **2.5.3 Korupce a nezaměstnanost**

Úroveň nezaměstnanosti v republice je skoro rekordní v rámci Ruské federace. V Čečensku byla podle údajů od federální statistické agentury počátkem roku 2012 nezaměstnanost na úrovni 36%. Z více než milionu obyvatel republiky je bez práce kolem 190 000 lidí.<sup>69</sup> A během roku 2012 byla republika vlastně jediným subjektem v rámci federace, kde docházelo k nárůstu nezaměstnanosti.<sup>70</sup> Byl vytvořen systém státní podpory, který předpokládal jednorázovou výplatu nezaměstnaným částku ve výši 50 tisíc rublů (asi 30 tisíc

---

<sup>67</sup> Od roku 2007 je parlament důsledkem referenda jednokomorový.

<sup>68</sup> News.ru: Kadyrov vudvinul na post premiera Čečni svoego dvojurodnogo brata, 09.03.2007 ([www.newsru.com/arch/russia/09mar2007/bratkadyrova.html](http://www.newsru.com/arch/russia/09mar2007/bratkadyrova.html), 10.04.2013).

<sup>69</sup> Gazeta.ru: Mintrud - uroven bezrabotice v ijune vyros tolko v Čečne, 02. 07. 2012 ([http://www.gazeta.ru/business/news/2012/07/02/n\\_2417821.shtml](http://www.gazeta.ru/business/news/2012/07/02/n_2417821.shtml), 05. 04. 2013).

<sup>70</sup> Ria: Reiting regionov po bezrabotice, 12. 05. 2011 ([http://ria.ru/research\\_rating/20110512/373201069.html](http://ria.ru/research_rating/20110512/373201069.html), 05. 04. 2013).



korun). Tyto dávky byly určeny například na nákup a chov hovězího dobytka nebo jiných věcí potřebných k výkonu povolání. Představitel ministerstva práce potvrzoval, že většina lidí pobírá dávky právě za tímto účelem. Reálná situace byla ovšem taková, že pro velkou část obyvatel byl problém získat i omezenou finanční část dávek. Často totiž dochází k praxi, kdy čečenští úředníci opakovaně zneužívají svých pravomocí vůči občanům a žádají po nich část výše zmiňovaných finančních dávek. Nemožnost vydělat si peníze nutí proto řadu místních obyvatel vycestovat za prací do jiných regionů Ruské federace.<sup>71</sup>

Vysoká úroveň zkorumpovanosti, nezaměstnanosti a nepotismu jak na severním Kavkazu, tak i v samotném Čečensku, patří k hlavním příčinám sociální nespokojenosti. Navíc v izolovaných horských oblastech, kde je úroveň vzdělání značně nižší a nezaměstnanost je na vysoké úrovni, je počet nespokojených lidí s aktuální situací v zemi mnohem vyšší. Moskva měla velice ambiciózní plány na vývoj regionu, jako příklad lze uvést řízení Severokavkazského okruhu. Tento okruh vznikl vyčleněním z Jižního federálního okruhu 19. ledna 2010 a skládal se z republik: Čečensko, Dagestán, Ingušsko, Kabardsko-Balkarska, Karačajevo-Čerkeska, Severoosetská a Stavropolského krajů. Plnomocným zástupcem byl jmenován Alexandr Chloponin, který se měl stát odpovědným za region Severního Kavkazu, měl řešit otázky jak ekonomické tak i sociální (Souleimanov, 2012: 401). Ke zlepšení situace v regionu ovšem nedošlo, jelikož Chloponin nedostal žádné politické výsady a otázku financování regionu i nadále řešilo federální centrum. Navíc byl tento krok Moskvy kritizován Ramzanem Kadyrovem, pro kterého by byl Alexandr Chloponin reálnou překážkou mezi ním a Kremlem.<sup>72</sup>

---

<sup>71</sup> Caucasian knot: Bolee 240 tysjač žiteleji Chechni javljajutsa bezrabochnymi, 07. 01. 2011 (<http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/179340/>, 05. 04. 2013).

<sup>72</sup> Versia: Ramzan Kadyrov - ja što raz umru za Putina, 11. 01. 2010 ([http://versia.ru/articles/2010/jan/11/kadyrov\\_interview](http://versia.ru/articles/2010/jan/11/kadyrov_interview), 05. 04. 2013).

## 2.5.4 Ekonomický stav

Region je nadále závislý na dotacích z federálního centra. Podle ministerstva financí měla v roce 2012 Čečenská republika dostat dotace ve výši 14,5 miliard rublů. Pokud se podíváme na celé Rusko, Čečensko je na Pátou nejvíce dotovanou oblastí.<sup>73</sup> Finanční prostředky určené pro republiku ovšem velkou měrou končí v kapsách místních úředníků, což bylo zjištěno během kontroly rozpočtu Čečenské republiky, ze kterého během roku 2012 zmizelo 8 miliard rublů.<sup>74</sup> Tato skutečnost proto pouze utvrzuje místní obyvatelstvo v názoru, že se Kreml za pomoci peněz snaží zajistit si loajalitu místních elit, jejichž jediným cílem je likvidace politické opozice a shromažďování finančních prostředků a majetku bez ohledu na zájmy a potřeby místního obyvatelstva (Souleimanov, 2012: 401).

V takovém případě spatřují obyvatelé jako jediné východisko ke zlepšení situace ozbrojený odboj ve jménu islámu a nezávislosti. Použití zbraně v době ztráty naděje na zlepšení situace je považován za v podstatě jednoduché řešení společenských problémů. I přes tyto problémy jsou džihádisté často vnímáni jako síla, která se může postavit proti místním elitám a která může a chce změnit současnou situaci Čečenské republiky i na celém severním Kavkazu. Také je těžko říct, jak se budou chovat Čečenské elity, pokud dojde ke snížení financování od federálního centra (Baev, 2011: 12-13; Souleimanov, 2012: 401).

Ve snaze najít lepší život lidé cestují z Čečenska do ruského vnitrozemí, kde jsou nyní zcela běžným jevem protivokavkazské nálady a tak často dochází ke konfliktům mezi občany pocházejícími z Kavkazu a ruským obyvatelstvem. Kavkazská problematika byla a zůstává prostředkem k odvedení pozornosti obyvatel federace od existujících problémů snížení úrovně veřejné

---

<sup>73</sup> Lenta: Kto kogo kormit, 19. 12. 2012 (<http://lenta.ru/articles/2012/12/14/enough/>, 05. 04. 2013).

<sup>74</sup> Lenta: V bjudžete Čečne našli narušenija na vosem milliardov rublej, 21. 03. 2013 (<http://lenta.ru/news/2013/03/21/chechnya/>, 06. 04. 2013).

nespokojenosti. Zvláštní roli v tomto procesu hrají především média. Pokud dojde ke kriminální činnosti, jejímiž účastníky jsou představitelé Kavkazu, je velice často a zbytečně uváděn etnický rozměr, což rozhodně nepřispívá ke zlepšení již tak komplikovaných vztahů. V důsledku výše uvedeného dochází k nárůstu protikavkazských nálad, které naopak u obyvatel severního Kavkazu zvyšují negativní vnímání Ruska. To vše jen přispívá k větší kulturní izolaci Čečenské republiky a nárůstu xenofobie v ruské společnosti (Malašenko, 2011b: 7-8).

## **Závěr**

Ve své bakalářské práci jsem se věnoval Čečensku od druhé čečenské války až do současnosti. Hlavním cílem mé práce bylo popsat, za jakých okolností a jakým způsobem byl v Čečenské republice zformován dnešní režim, a vysvětlit proč současné Čečensko nelze považovat za stabilní region.

Po skončení aktivní fáze válčení na území Čečenské republiky Moskva odmítla jednat se separatisty, a soustředila se tak na vytvoření čečenských vládních orgánů, aby následně předala samotným Čečencům určité funkce a pravomoci a tím pádem na ně převedla odpovědnost za zničení separatistického hnutí. Tak byla Kremlem zvolena politika „čečenizace“ konfliktu a postupné řízení „protiteroristické organizace“ bylo předáno nově vytvořeným bezpečnostním strukturám, které se skládaly jen z Čečenců a které v podstatě získaly neomezené právo na násilí. Cílem takové politiky bylo ukázat světu, že se nejedná o válku mezi Ruskem a Čečenskem, ale jen o běžný vnitrostátní konflikt mezi státem a kriminálními skupinami, jejichž působení mají zastavit bezpečnostní síly Čečenské republiky. Tak byl konflikt z rusko-čečenské roviny převeden do čečensko-čečenské, ovšem po tomto kroku Ruska bylo řešení konfliktu velmi obtížné a kontrola celé situace v republice se stala velmi obtížnou.

Za první krok „čečenizace“ tak lze považovat volbu hlavy prozatímního čečenského vedení, jež se za přičinění Kremlu stal Achmat Kadyrov, který se v letech 1994-1996 zúčastnil bojů proti Rusku. Takovým krokem se Moskva pokusila rozdrobit čečenskou separatistickou opozici a přetáhnout na svou stranu umírněné mudžáhidy a tím pádem zlehčit úkol ruských federálních vojsk. I když k velkému přelomu situace v republice nedošlo, prozatímní vedení v čele s Achmatem Kadyrovem dostalo status stálého vedení a tím Moskva potvrdila svoje záměry na převedení konfliktů do čečensko-čečenské roviny.

Dalším krokem Moskvy vůči Čečensku bylo referendum, které se konalo v roce 2003, a týkalo se přijetí ústavy republiky, prezidentských voleb a voleb do čečenského parlamentu. Čečenské obyvatelstvo podle oficiálních údajů téměř jednomyslně podpořilo přijetí ústavy, což znamenalo potvrzení, že republika je i nadále součástí Ruské federace. Řada nezávislých pozorovatelů, novinářů a obránců lidských práv ovšem označila referendum za nelegitimní, jelikož proběhlo s řadou porušení.

Politika „čečenizace“ nabrala rychlý spád a už na podzim roku 2003 se konaly volby, ve kterých obyvatelstvo Čečenska mělo zvolit prezidenta republiky. Ve volbách vyhrál Achmat Kadyrov, který však vládl jen 7 měsíců. V roce 2004 byl na Kadyrova úspěšně spáchán atentát. Jeho smrt jen znovu ukázala a potvrdila, že imitace politického procesu, který zahájila Moskva vůči Čečensku, nepřinesl do republiky stabilitu, jak tvrdili představitelé federálního centra. Ale napísto změny směru své politiky se Kreml pokusil zachránit výdobytky „čečenizace“. Okamžitě bylo rozhodnuto o konání předčasných voleb prezidenta republiky. Předpokládalo se, že optimální volbou pro Moskvu v takovém případě bude volba syna Achmata Kadyrova – Ramzana, který byl po smrti svého otce v podstatě nejvlivnější osobou v republice. Ovšem mladý věk a řada dalších důvodů nasměrovaly pozornost Moskvy na postavy jiných kandidátů. Volba Kremlu padla na Alu Alchanova, který přesvědčivě vyhrál prezidentské volby

v roce 2004, a tak posledním krokem k vytvoření demokratických atributů státnosti v republice se pro Kreml staly volby do parlamentu republiky, které proběhly na podzim roku 2005. Výsledkem těchto voleb byla výhra politické strany „Jednotné Rusko“, která se skládala většinou z členů klanu Ramzana Kadyrova. Stejně jako prezidentské volby, tak i volby do parlamentu proběhly s použitím stejných prostředků a masové falsifikace byly běžným jevem. Dle mého názoru taková imitace demokratických procesů ze strany federálního centra jen vyvolávala větší pocit nedůvěry občanů k vládě. Navíc nárůst násilí ze strany nově vytvořených čečenských bezpečnostních složek vůči vlastnímu obyvatelstvu často jen posiloval separatistické nálady a vedl k nárůstu počtu lidí, kteří sympatizovali se separatisty a v některých případech je aktivně podporovali.

Ačkoliv se Ramzan Kadyrov nedostal do pozice prezidenta republiky, rychle se v roce 2006 z pozice zástupce svého otce Achmata Kadyrova propracoval až na post premiéra. V té době již otevřeně kritizoval Alu Alchanova. Mezi ním a Kadyrovem docházelo ke konfliktům a Alchanovovi nezbylo nic jiného než rezignovat. V roce 2007 se tak prezidentem republiky stal třicetiletý Ramzan Kadyrov. Jeho dalším cílem bylo další upevňování vlastní mocenské základny v rámci Čečenské republiky. Jelikož se čečenská vláda již skládala z osob, jejichž loajalita byla vůči Ramzanu Kadyrovu nezpochybnitelná, soustředil se Kadyrov na likvidaci silových struktur na území republiky, které nespádaly pod jeho kontrolu, a jeho pozornost se také obracela také k možným politickým oponentům. Z tohoto důvodu byla ještě v době, kdy byl premiérem, rozpuštěna bojová skupina „Gorec“, která spadala pod kontrolu federální služby bezpečnosti Ruské federace, a policie vyhlásila celostátní pátrání po jejím velitelovi Movladi Baisarovovi, který byl později zastřelen v Moskvě během zadržení.<sup>75</sup> Dále následoval tlak na pátrací kancelář ORB-2, ve které došlo

---

<sup>75</sup> News.ru: V Moskvě ubit byvšij komandir specgrupy "Gorec", 18.10.2006 ([www.newsru.com/russia/18nov2006/gorets.html](http://www.newsru.com/russia/18nov2006/gorets.html), 15.04.2013).

k výměně velení. Do čela ORB-2 byl jmenován člověk, který byl loajální vůči prezidentu republiky. Následným cílem Ramzana Kadyrova byl konkurenční klan bratrů Jamadajevových. Prapor „Východ“, který spadal pod kontrolu klanu Jamadajevových byl fakticky rozpuštěn a za nejasných okolností byl zabit nejstarší bratr a vůdce klanu - Ruslan Jamadajev. Stejně jako Baisarov, tak i Jamadajev byli loajální vůči Kremlu, který ovšem rozhodl nezasahovat a neomezovat plány Ramzana Kadyrova, které se týkaly likvidace všech jeho možných konkurentů v republice. Tak došlo k výjimečné situaci, kdy Ramzan Kadyrov začátkem roku 2009 neměl v podstatě žádnou jak politickou, tak ani vojenskou konkurenci v celé republice.

Dle mého názoru nelze situaci v dnešním Čečensku považovat za stabilní, i když se tak na první pohled možná zdá. Především skutečnost je taková, že tato stabilita je závislá pouze na dvou osobách, což je výjimečným a nebezpečným jevem. Ústup Vladimíra Putina nebo Ramzana Kadyrova z politické scény by mohl vést k mnoha negativním dopadům jak pro Čečensko, tak pro celé Rusko. Činnost politických institucí v republice je nulová a veškerá moc je soustředěna v rukou Ramzana Kadyrova. Podobná situace se nám nastiňuje s čečenskými vojenskými jednotkami, které spadají de facto pod přímou kontrolu Kadyrova. Kreml svou politikou vůči Čečensku docela silně omezil prostor pro politické manévrování a až do dnešní doby na území republiky neexistuje žádný člověk, který by ve vedení mohl vystřídat Ramzana Kadyrova a byl by schopen kontrolovat republiku.

Kreml a konkrétně sám Vladimír Putin zavírá oči před bezprávím, které se odehrává v Čečenské republice. Hlavním cílem v nejbližší době je tak pro Kreml udělat vše pro to, aby nedošlo ke zhoršení situace v Čečensku před konáním olympijských her v Soči. Proto federální centrum neomezuje zavedení norem

šaria nebo snahy Kadyrova o revizi hranice mezi Čečenskem a Ingušskem.<sup>76</sup> Neúčinnost ruských federálních zákonů, kulturní a politická autonomie a východ z právního pole, toho všeho se Čečensku podařilo dosáhnout bez války s pouhou pomocí Kremlu.

---

<sup>76</sup> Interfax: vopros o granice Čečni i Ingušetii dolžen rešatsja tolko po vzaimnomu soglasjiju, 12.03.2013 ([www.interfax.ru/world/news.asp?id=294991](http://www.interfax.ru/world/news.asp?id=294991), 15.04.2013).

## Seznam použité literatury a pramenů

Amnesty International: 2013. Licom k lice s nespravedlivostju, 13.03.2013 (<http://amnesty.org.ru/system/files/Executive%20Summary%20RUS.pdf>, 10.04.2013).

Antonenko, Oleg: 2008. Čečnja, gde končaetsja konstitucija i načinaetsja šariat. *BBC*. 26. 08. 2008 ([http://news.bbc.co.uk/hi/russian/russia/newsid\\_7800000/7800125.stm](http://news.bbc.co.uk/hi/russian/russia/newsid_7800000/7800125.stm), 01. 04. 2013).

Baev, Pavel: 2011. Osobennosti i evolucija terrorizma na Severnom Kavkaze. *Russie.Nei.Visions*. 05. 07. 2011 ([http://www.ifri.org/index.php?page=contribution-detail&id=6690&id\\_provenance=97](http://www.ifri.org/index.php?page=contribution-detail&id=6690&id_provenance=97), 14. 03. 2012).

Čadaev, Umalt: 2005. Itogi parlamentskich vyborov v Čečne byli prognoziruemy. *Prague Watchdog*. 30. 10. 2005 (<http://www.watchdog.cz/?show=000000-000004-000001-000180&lang=2>, 10. 03. 2013).

Čerkasov, Alexandr: 2006. Sekretnye tjurmy Čečni. *Ežednevnyj žurnal*. 19. 04. 2006 (<http://www.ej.ru/?a=note&id=3598>, 18. 03. 2013).

Dick, Marty: 2009. Situation in the North Caucasus Region: security and human rights. *Committee on Legal Affairs and Human Rights*. 29. 09. 2009 ([http://assembly.coe.int/CommitteeDocs/2009/ajdoc43\\_2009.pdf](http://assembly.coe.int/CommitteeDocs/2009/ajdoc43_2009.pdf), 15. 03. 2012).

Gantamirov, Timur: 2010. Poličasieskie procesy v sovremennoi Čečne. *Vestnik povolžskoi akademii gosudarstvennoi služby* 3 (10), s. 44-49.

Grodnenski, Nikolai: 2004. Neokončenaja vojna: Istorija vooružennoho konflikta v Čečne. Minsk: Harvest.



Ivanov, Anton: 2009. Strategičeskaja ocenka konfliktnosti. Severny Kavkaz 2009. *INCAS Consulting* ([http://www.fewer-international.org/images/lib/SCA\\_Report\\_final\\_pub\\_Rus\\_e\\_207.pdf](http://www.fewer-international.org/images/lib/SCA_Report_final_pub_Rus_e_207.pdf), 10. 03. 2013).

Krasnov, Andrei: 2000. Mufti-kamikadze. *Kommersant*. 20.06.2000 (<http://www.kommersant.ru/doc/17082>, 04.03.2013).

Krečetnikov, Artem: 2004. Geroi i antegeroi Kavkaza: Boris Jelcin. *BBC*. 03. 12. 2004 ([http://news.bbc.co.uk/hi/russian/russia/newsid\\_4066000/4066595.stm](http://news.bbc.co.uk/hi/russian/russia/newsid_4066000/4066595.stm), 03. 03. 2013).

Ljubarskaja, Elena: 2004. Na kogo on nas pokinul. *Lenta*. 11. 05. 2004 (<http://lenta.ru/articles/2004/05/10/kadirov/>, 04. 03. 2013).

Lokšina T. - Mnakacanjn A. - Pachomenko V.: 2007. Čečnja. Žizn na voine. Moskva: Demos.

Makarin, Alexei: 2000. Priemnik Dudajeva i Maschadova. *Memorial*. 14. 06. 2000 (<http://www.memo.ru/hr/hotpoints/n-caucas/ch99/000614/se0614b.htm>, 04.03.2013).

Makarin, Alexei: 2005. Vybery v Parlament Chechenskoj republiky. *Politcom*. 16. 11. 2005 (<http://politcom.ru/316.html>, 10. 03. 2013).

Maksakova, Ilja: 2001. "Plan Nemcova" perepisyvalsja na chodu. *Nezavisimaja Gazeta*. 02. 03. 2001 ([http://www.ng.ru/regions/2001-03-02/4\\_plan.html](http://www.ng.ru/regions/2001-03-02/4_plan.html), 04. 03. 2013).

Malašenko, Aleksei: 2009. Ramzan Kadyrov. Rosiiskii politik kavkazskoj nacionalnosti. Moskva: ROSSPEN.

Malašenko, Aleksei: 2011a. Kavkaz kotory my terjaem. *Moskovskij centr Karnegi*. 18. 11. 2011 (<http://www.carnegie.ru/publications/?fa=46023>, 04. 04. 2013).

Malašenko, Aleksei: 2011b. Čto značit Severny Kavkaz dlja Rossii?

*Russie.Nei.Visions*. 10. 07. 2011

([http://www.ifri.org/index.php?page=contribution-detail&id=6691&id\\_provenance=97](http://www.ifri.org/index.php?page=contribution-detail&id=6691&id_provenance=97), 14. 03. 2012).

Malašenko A. - Trenin D.: 2002. Vremja Juga. Rossija v Čečne, Čečnja v Rossii. Moskva: Gendalf.

Mjasnikov, Viktor: 2009. Rezhim kontrterroristicheskoi operacii otmenjat, voynu prodolžat. *Nezavisimaja Gazeta*. 03. 04. 2009 ([http://nvo.ng.ru/wars/2009-04-03/1\\_regime.html](http://nvo.ng.ru/wars/2009-04-03/1_regime.html), 21. 03. 2013).

Osmaev, Abbaz: 2009. Proces formirovanija organov gosudarstvennoi vlasti Čečenskoj republiky v 1999-2006 godach. *Vestnik Cheljabinskogo gosudarstvenogo universiteta* 6 (144), s. 109-114.

Popova, Nadežda: 2004. Malika Saidulaeva snjali s vyborov. *Nezavisimaja Gazeta*. 23. 07. 2004 ([http://www.ng.ru/politics/2004-07-23/3\\_chechnia.html](http://www.ng.ru/politics/2004-07-23/3_chechnia.html), 09. 03. 2013).

## **Internetové zdroje**

[www.bbc.co.uk](http://www.bbc.co.uk) – zpravodajský server

[www.ej.ru](http://www.ej.ru) – analytický a zpravodajský server

[www.gazeta.aif.ru](http://www.gazeta.aif.ru) – zpravodajský server

[www.gazeta.ru](http://www.gazeta.ru) – zpravodajský server

[www.grani.ru](http://www.grani.ru) – zpravodajský server

[www.inosmi.ru](http://www.inosmi.ru) – zpravodajský server

[www.interfax.ru](http://www.interfax.ru) – zpravodajský server

[www.kavkaz-uzel.ru](http://www.kavkaz-uzel.ru) – analytický a zpravodajský server

[www.kommersant.ru](http://www.kommersant.ru) – zpravodajský server

[www.lenta.ru](http://www.lenta.ru) – zpravodajský server

[www.memo.ru](http://www.memo.ru) – Human Rights Center

[www.news.ru](http://www.news.ru) – zpravodajský server

[www.ng.ru](http://www.ng.ru) – zpravodajský server

[www.nytimes.com](http://www.nytimes.com) – zpravodajský server

[www.ria.ru](http://www.ria.ru) – zpravodajský server

[www.validata.ru](http://www.validata.ru) – celoruský výzkumný centr veřejného mínění

[www.vesti.ru](http://www.vesti.ru) – zpravodajský server

[www.watchdog.cz](http://www.watchdog.cz) – oficiální server občanského sdružení Prague Watchdog

## Resumé

Моя работа называется «Чечня от второй войны и до современности – забытый конфликт». Чечня занимает особую позицию в рамках Российской Федерации, поскольку от распада Советского союза и до сегодняшнего дня является самым проблемным регионом. Последние десять лет эта проблемность проявлялась в вооруженных столкновениях между федеральными силами и боевиками или в террористических актах не только на территории Северного Кавказа, но и на территории других российских городов. Ряд проблем межнационального, религиозного и прежде всего территориального характера которые копились в течении десятилетий, привели к волне насилия, которая накрыла Чеченскую республику. Конфликт в Чечне также повлиял и на политическую сцену Российской Федерации. Так чеченская война окончательно уничтожила политика Ельцина, и явила свету новую политическую фигуру политика Владимира Путина, которая на волне успеха борьбы с терроризмом взлетела на политический олимп. На этом олимпе Владимир Путин продержался до сегодняшнего дня, и судя по всему еще не скоро с него уйдет.

Вначале нулевых Москва отказалась от переговоров с воюющей стороной, и сосредоточилась на создании местных органов власти, которые должны были состоять из местных чеченцев. Тем самым федеральный центр хотел переложить на самих чеченцев задачу по ликвидации боевиков. Был выбран путь «чеченизации», который также позволял Кремлю как можно дальше отдалиться от решения проблем в республике, переложив полномочия все важные полномочия на местных политические элиты. В республике была принята конституция и выбран президент Ахмат Кадыров. Тем не менее, данные процессы ни имели ничего общего с умиротворением ситуации на территории Чечни, а были всего лишь

имитацией политического процесса, и способом показать общественности, что конфликт практически решен. В республике все также проходили «зачистки» и вооруженные столкновения, с завидным постоянством нарушались права человека.

В 2004 году Ахмат Кадыров был убит. Это событие было одним из явных признаков нездоровой ситуации в республике. Но Кремль решил не сворачивать с пути «чеченизации» конфликта, который вызвал только новую волну насилия. Следующим президентом стал лояльный Кремлю Алу Алханов, который впрочем, недолго продержался на своем посту. В 2007 году президентом Чечни становится Рамзан Кадыров, который начинает успешно заниматься «выпиливанием» всех своих возможных политических конкурентов. Москва решила не вмешиваться в процесс устранения людей, которые были ей лояльны. Впоследствии, на момент официального окончания второй чеченской войны, Рамзан Кадыров остался один на один с республикой, которая полностью оказалась в его руках. Кремль оказался заложником своей политики, Рамзан Кадыров является единственным человеком на территории Чеченской республики, обладающим огромным авторитетом, и который может успешно бороться с боевиками. Это понимает и сам Рамзан Кадыров, и таким образом управляет республикой так, как ему захочется. Чечня уже давно живет по законам шариата, Кадыров активно поддерживает полигамию, которая запрещена на всей территории Российской Федерации. Охрана президента, так называемые «кадыровцы» занимаются противоправными действиями не только на территории Чечни, но также позволяют себе вольности в Москве, и других городах. Кремль, не имея других альтернатив, вынужден закрывать глаза на все происходящее в республике. Прежде всему виной такого отношения к республике является зимняя олимпиада в Сочи, которая пройдет в 2014 году. Такая зависимость очень опасна как для региона, так и для Российской Федерации. В случае ухода с политической

сцены Рамзана Кадырова, найти соответствующую замену в современных условиях практически невозможно. Чувствуя свою незаменимость, герой Российской Федерации Рамзан Кадыров позволяет себе такие вольности, которые не позволяет себе ни один глава остальных двадцати республик в составе Российской Федерации. Единственным способом контроля республики и Рамзана Кадырова в данной ситуации являются финансовые вливания в республику, которая на сегодняшний день является полностью дотационным регионом.